

הידרדרות תדמית ישראל כפגיעה בביטחון הלאומי: תכנית לשיקום מערך ההסברה הישראלי

עקיבא תור ואופיר דיין

אפריל 2026

תוכן עניינים

3.....	תקציר מנהלים.....
5.....	הקדמה.....
7.....	פרק ראשון: המשבר התדמיתי
13.....	פרק שני: הגורמים לכישלון מאמץ ההסברה במלחמת "חרבות ברזל"
21.....	פרק שלישי: צעדי חירום נדרשים לתיקון תדמית ישראל
24.....	פרק רביעי: עקרונות לתוכנית עבודה לשיקום מערך ההסברה הישראלי
38.....	נספח - מינוחים והגדרות.....

תקציר מנהלים

תדמית ומעמד מדינת ישראל: אבחון מצב

כשנתיים לאחר מתקפת טרור חסרת תקדים על אזרחיה, מדינת ישראל ניצבת בפני משבר תדמיתי עמוק המאיים על מעמדה הבינלאומי, על הלגיטימציה הבסיסית לקיומה ועל ביטחון הקהילות היהודיות ברחבי העולם. אף שישראל גרפה הישגים אסטרטגיים וצבאיים משמעותיים מול חמאס, איראן, חיזבאללה ובזירות נוספות, ישראל נתפסת היום בקהילה הבינלאומית באופן שלילי ביותר ובמרחבים רבים אף כמדינה מצורעת.

הבידוד הישראלי משתקף, בין השאר, בפגיעה עמוקה בדעת הקהל על ישראל בארצות הברית ובאירופה, בכרסום במעמד ישראל במערכת הפוליטית האמריקאית, בתהליכי חרם גלויים ושקטים באקדמיה ובכלכלה, במתקפה משפטית ששיאה האשמה ברצח עם ובהוצאת צווי מעצר נגד בכירים ישראלים, בעלייה חדה באנטישמיות, במתקפות נגד הקהילות היהודיות בעולם וערעור ביטחונן. מטרת מסמך זה היא לנתח את כשלי המדיניות והכשלים המערכתיים במהלך מלחמת "חרבות ברזל" ובעקבותיה, אשר תרמו להידרדרות זו וממשיכים גם כעת לפגוע בתדמית ישראל.

עיקר הכשל במדיניות נבע מהתארכות המלחמה ללא תכלית מדינית ברורה. בהיעדר יכולת להבהיר את מטרות הלחימה ואת ההרס ואובדן החיים שנגרמו ברצועת עזה בעקבות פעילות צה"ל, פירשה הקהילה הבינלאומית את כוונות הממשלה על פי ההתבטאויות הקיצוניות של חלק מהשרים וכמסע נקמה נגד הפלסטינים כולם.

עיקר הכשל בתפעול ובארגון נבע מהיעדר ניהול אחוד של מאמץ ההסברה הישראלי, בעיקר בגלל אי-מינוי ראש מערך הסברה לאומי ופוליטיזציה עמוקה של דברור המלחמה שהכפיפה אותה במקרים מסוימים למציאות הפוליטית הפנים-ישראלית. הפוליטיזציה מנעה שיח פעיל שיכול היה להועיל לישראל בזירה הבינלאומית. כשלים אלה הובילו להזנחת התקשורת הבינלאומית, טיפול לקוי ותבוסה ברשתות החברתיות, ותפעול ודברור לקויים של הסיוע ההומניטרי.

צעדי חירום נדרשים בטווח המיידי

- **מינוי ראש מערך הסברה לאומי** - לבנות מחדש את מערך ההסברה הלאומי כגוף בעל סמכויות ותקציבים שיוביל וינהל את המאמץ לשיקום תדמיתה של מדינת ישראל.
- **הקמת צוות חירום לטיפול בהאשמת רצח העם** - פסיקת בית הדין הבינלאומי לצדק נגד ישראל תקבע נרטיב שלילי ביותר בעיני רבים במערב, תשפיע לרעה על הקהילות היהודיות ותפגע ביכולתה של מדינת ישראל להתנהל בזירה הבינלאומית. לכן, יש להתייחס למאמץ המשפטי והדוברותי בהיקף של פרויקט לאומי. בנוסף לצוות המשפט הטובה ביותר שישראל יכולה להציג, יש למנות מערך מחקר ומערכת דיפלומטיה ציבורית שיתמכו את עבודת צוות ההגנה המשפטי.
- **רתימת העם היהודי וקהלים נוצריים פרו-ישראלים לחיזוק הלגיטימציה של ישראל** - על נשיא המדינה לכנס דיון חירום בבית הנשיא, שאליו יוזמנו בכירי המנהיגים במטרה לקדם הקמת מסגרת משותפת לאימוץ ולקידום תכנית-על לבלימת המתקפה על הלגיטימציה של ישראל ותומכיה.

מתווה לתוכנית עבודה לשיקום מערך ההסברה הישראלית

המתווה המוצע בחלק האחרון של המסמך מציג מפת דרכים והמלצות מפורטות לשיפור ההידרשות וההתייחסות לתקשורת הזרה, לתיקונים מבניים במערך ההסברה ולשיתוף הפעולה עם החברה האזרחית הנדרשים להתמודדות עם אתגר הרשתות החברתיות, לצעדים לשיקום מעמד ישראל באקדמיה העולמית, להקמת רשות לניהול פעילות תקשורתית ענפה בערבית ובפרסית, לפעילות לחיזוק הסולידריות עם הקהילה היהודית האמריקאית ועם הקהילות ברחבי תבל, והמלצה להקים מיזם משותף לישראל, העם היהודי והקהילות הנוצריות הפרו-ישראליות לביצור מעמדה הבינלאומי של ישראל וחידוש הלגיטימיות לרעיון הציונות.

הערה: מסמך זה נכתב בטרם פרוץ מבצע "שאגת הארי". אתגרי התדמית הניצבים בפני ישראל על רקע המלחמה, המתנהלת בעת כתיבת שורות אלה, שונים מאלה שהיה ועדיין עליה להתמודד עימם על רקע המלחמה ברצועת עזה. בעוד שבעת המלחמה בחמאס הואשמה ישראל בהרעבה מכוונת של תושבי הרצועה וברצח עם, בימים אלה מואשמת ישראל בגרירת ארצות הברית למלחמה יקרה ומסוכנת, שאינה עולה בקנה אחד עם האינטרס הלאומי האמריקאי ואף בהשפעה מכרעת על ממשל האמריקאי. הקושי להתמודד עם אתגרים אלה אך מחדד את הליקויים במערך ההסברה הישראלי והכשל המתמשך בתקשור הנרטיב הישראלי לקהל הבינלאומי. תדמיתה הירודה של ישראל בציבוריות העולמית, בניגוד להישגים הצבאיים יוצאי דופן ולברית האינטימית עם ארצות הברית, מעניקה יתר תוקף לניתוח בחיבור זה, למסקנותיו וכן להמלצות המדיניות הנגזרות מהן.

הקדמה

על רקע מלחמת "חרבות ברזל" נרשמה פגיעה חמורה במעמדה הבינלאומי של מדינת ישראל. השפל מורגש במרבית תחומי החיים הלאומיים – בכלכלה, באקדמיה, בתרבות, בביטחון הקהילות היהודיות בתפוצות, ובעיקר בלגיטימיות הבסיסית של מדינת ישראל וזכותה להגן על עצמה. הניסיונות לבודד את ישראל אינם חדשים, יש להם בסיס במחלוקת על הפתרון הראוי לסכסוך הישראלי – פלסטיני, בהתנגדות אידיאולוגית לקיום ישראל, וכן במגמות דמוגרפיות ופוליטיות פנימיות במדינות שונות שאינם קשורים בהכרח לישראל. עם זאת, מלחמת "חרבות ברזל" חוללה שיא חדש בעוצמת המתקפה התודעתית ובניסיונות הבידוד של ישראל – אתגר שאליו ישראל לא הייתה ערוכה באופן מספק. מטרתו של מסמך מדיניות זה היא להצביע על מגוון הכשלים מתוך רצון לתקן, ולהציג למקבלי ההחלטות שורת צעדים מעשיים הנדרשים לשיפור. יובהר, מסמך זה מתמקד בהיבטי פעילות ההסברה של מדינת ישראל, ופחות בהיבטים האופרטיביים של ניהול המלחמה, תוך הבנה ששני הדברים משפיעים אחד על השני.

במהלך כתיבת מסמך זה קיימנו ראיונות עומק עם כ-50 בכירים ומומחי תוכן במהלך חודשי אוגוסט-אוקטובר 2025, חלקם טרם כניסת הפסקת האש לתוקף וחלקם לאחריה. בין מרואיינים אלו נמנו בעלי תפקידי מפתח במערכת ההסברה הישראלית; מנכ"לים לשעבר של משרדי ממשלה, בכירים לשעבר במערכת המשפט; עורכים ראשיים, פרשנים וכתבים בתקשורת מימין ומשמאל; מומחים לרשתות החברתיות ולתורות תודעה והשפעה; מומחים לעולם הערבי והמוסלמי; בכירים במנהיגות היהודית בתפוצות ובקהילה הפילנתרופית; הנהלה בכירה באוניברסיטאות, חוקרים ואנשי אקדמיה וכן אישים מובילים במערכת הכלכלית.

מסמך זה נכתב בטרם פרוץ מבצע "שאגת הארי". אתגרי התדמית הניצבים בפני ישראל על רקע המלחמה, המתנהלת בעת כתיבת שורות אלה, שונים מאלה שהיה ועדיין עליה להתמודד עימם על רקע המלחמה ברצועת עזה. בעוד שבעת המלחמה בחמאס הואשמה ישראל בהרעבה מכוונת של תושבי הרצועה וברצח עם, בימים אלה מואשמת ישראל בגרירת ארצות הברית למלחמה יקרה ומסוכנת, שאינה עולה בקנה אחד עם האינטרס הלאומי האמריקאי ואף בהשפעה מכרעת על ממשל האמריקאי. הקושי להתמודד עם אתגרים אלה אך מחדד את הליקויים במערך ההסברה הישראלי והכשל המתמשך בתקשור הנרטיב הישראלי לקהל הבינלאומי. תדמיתה הירודה של ישראל בציבוריות העולמית, בניגוד להישגים הצבאיים יוצאי דופן ולברית האינטימית עם ארצות הברית, מעניקה יתר תוקף לניתוח בחיבור זה, למסקנותיו וכן להמלצות המדיניות הנגזרות מהן.

עיקר הניתוח והמסקנות של מסמך זה מבוססים על התובנות וההמלצות ששמענו מפי המומחים. מכל הראיונות עלתה דאגה עמוקה לתדמית ולמעמדה של ישראל בעולם, וכן למשמעויות הנסיגה בהן לחוסנה של החברה הישראלית ולביטחונה הלאומי. מדינה מצליחה ומשגשגת, למרות הימצאותה בסביבה אסטרטגית עוינת, שלזכותה עשרות שנות ניסיון בהתנהלות מול הקהילה הבינלאומית, מוצאת את עצמה ממותגת כמדינה מצורעת. מה זה אומר על המערכת הבינלאומית? מה זה אומר עלינו? שאלות אלה הנחו את עבודה זו, לצד דאגה עמוקה למדינת ישראל ורצון להצביע על כיווני תיקון.

דאגה לתדמית המדינה אינה נחלתם הבלעדית של הימין, המרכז או השמאל במפה הפוליטית במדינה. ממשלות ישראל, משמאל ומימין כאחד, התמודדו בעבר עם אתגרי הסברה קשים. ממשלות אלה פעלו כולן מתוך הבנה שיש לקדם ולהתעקש על האינטרס הלאומי החיוני של ישראל תוך תפיסת שייכות לקהילה הבינלאומית ובפרט למחנה המערבי הליברלי, ומתוך רצון להידבר עמה – גם אם לא תמיד מצאו קשב או נכונות לקבל את העמדה הישראלית, ולעיתים נתקלו באדישות לצרכיה הביטחוניים של ישראל.

ראשית החיבור בניתוח המצב הקיים, הסיבות לכשל ההסברתי הן מבחינת המדיניות שננקטה במהלך מלחמת "חרבות ברזל" והן מבחינה תפעולית וארגונית של מערכת ההסברה. בחלק הראשון, מוצעים צעדי חירום קריטיים אותם נדרש ליישם בטווח הזמן המיידית כדי לבלום את ההידרדרות במעמדה הבינלאומי של ישראל. בחלקו השני מוצעת מפת דרכים לתוכנית עבודה ארוכת טווח. חלק מהתוכנית מחייב הפעלה מחדש של כלים ויכולות הקיימים ברשותה של ישראל. אך חלקה מחייב רכישת כישורים חדשים לחלוטין, בניית מבנה ארגוני חדש וקידום שיתוף פעולה עם העולם היהודי ועם חברים בקהילה הבינלאומית בהיקף ובסגנון חדשים.

הערה מתודולוגית: בעבודה זו השתמשנו במונח "הסברה" כדי לתאר את פעילות הדיפלומטיה הציבורית והתקשורת האסטרטגית הישראלית. למרות ביקורת על המונח, הוא עדיין המינוח הנפוץ בקרב הציבור הישראלי והשגור בקרב דרג מקבלי ההחלטות. יש למונח "הסברה" יתרונות וחסרונות אותן נציג, לצד ניתוח שאר המונחים המקצועיים הרלוונטיים, בנספח "מינוח והגדרות" בסוף מסמך המדיניות.

פרק ראשון: המשבר התדמיתי

שנתיים לאחר מתקפת טרור רצחנית בהיקף שמדינת ישראל לא ידעה כמוהו, ישראל מבודדת מדינית ובדעת הקהל ברמה שלא ידעה מאז הקמתה. למרות הישגים צבאיים מרשימים בזירות הקרב שבהן נלחמה ישראל מאז ה-7 לאוקטובר 2023, היא חוותה קריסה תדמיתית דרמטית. הכשל המתמשך בזירה המדינית והתודעתית מכרסם בהישגים הצבאיים, נושא עימו מחירים כלכליים ותרבותיים, ומהווה פגיעה קשה בביטחון הלאומי של המדינה.

ישראל הצליחה לעצב מחדש את פני המזרח התיכון על ידי פגיעה עמוקה ב"ציר ההתנגדות" ובכלל הגורמים שהמערב וחלק נכבד מהקהילה הבינלאומית תופסים כעוינים:

- פגיעה עמוקה בחיזבאללה בלבנון
- שינוי משטרי בסוריה
- פגיעה משמעותית בתוכנית הגרעין של איראן בשיתוף צבאי עם ארצות הברית
- כיבוש מרבית שטחי רצועת עזה ופגיעה קשה ביכולת הצבאיות והשלטוניות של חמאס

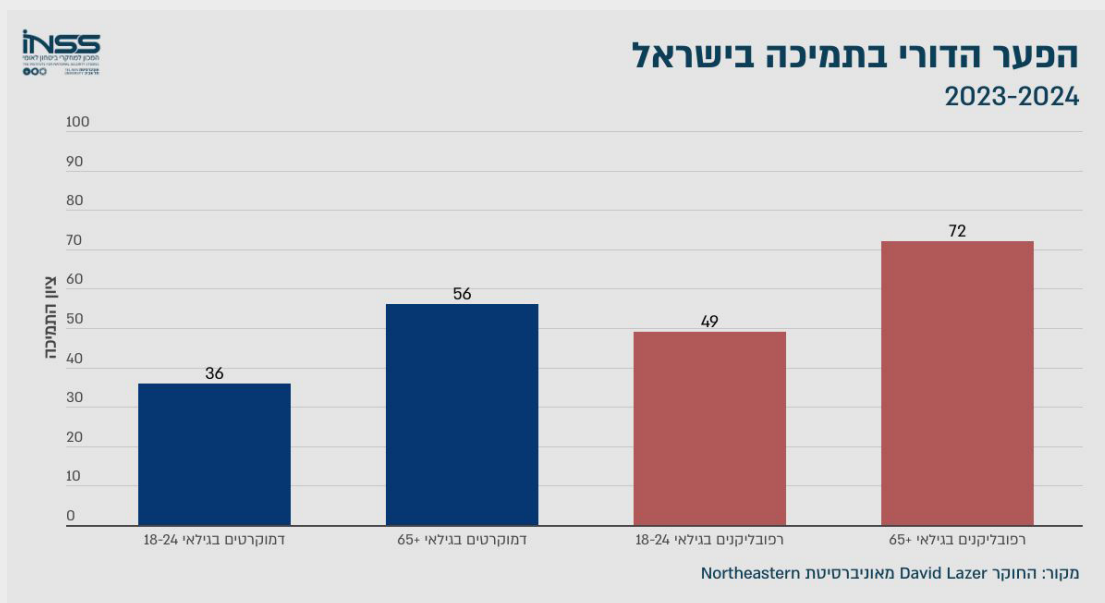
כיצד יתכן, אם כן, שתדמיתה הבינלאומית של ישראל נמצאת בשפל חסר תקדים, באופן שמאיים ישירות על הביטחון הלאומי שלה ועל ביטחון הקהילות היהודיות בתפוצות? עלינו להבין כיצד מדינה אשר הותקפה באכזריות ובהיקף כה נרחב על ידי גורמי טרור, ואשר הינה בעלת ניסיון של עשרות שנים בניהול מערכת דיפלומטית ומערך תקשורת אסטרטגית, הידרדרה במהירות שיא למצב תדמיתי כה חמור. נחוץ הסבר כיצד ישראל, אשר הצליחה להתאושש ולהטות לטובתה את המאזן האסטרטגי כמעט ללא היכר, מוצאת את עצמה מושחרת ומועמדת לדין בינלאומי כסמל הרוע. ללא פענוח מעמיק של הגורמים לכשל ההסברה הישראלית, לא ניתן יהיה להשיג תיקון.

מתקפה משפטית – באופן תקדימי הוצאו נגד חברי ממשלת ישראל (ראש הממשלה ושר הביטחון לשעבר) צווי מעצר בינלאומיים המונעים מהם מלבקר ברוב מדינות העולם, ויתכן שיש צווים נוספים שטרם פורסמו. כמו כן, הוגשה נגד ישראל תביעה בבית הדין הבינלאומי לצדק בעוון הפרת אמנת רצח העם, הפשע החמור ביותר, והיא נאלצת להגן על עצמה כאחרון המשטרים האפלים.

ארצות הברית - פחות מחצי הציבור האמריקאי רואה היום את ישראל בעין חיובית, והתמיכה הדו-מפלגתית בקונגרס אינה מובטחת יותר.¹ ישראל הותקפה בקמפוסים בצפון אמריקה ובאירופה בהיקף חסר תקדים. גם לאחר הפסקת האש במלחמה

1. [סקר גאלופ, 6 מרץ 2025](#). רק 46% מאזרחי ארה"ב רואים את ישראל בעין חיובית לעומת 62% שתפסו את ישראל כך לפני עשור. בקרב דמוקרטים, הרוב המובהק תומך בצד הפלסטיני ביחס 3-1 (59% מול 21%). [בסקר גאלופ 29 יולי 2025](#), רוח"מ נתניהו נתפס כדמות שלילית על ידי 52% מהציבור האמריקאי, לעומת 29% הרואים אותו באור חיובי. תוצאות דומות לגבי אהדה לישראל ולרוח"מ נתניהו משתקפות בסקר [Pew 6 אפריל 2025](#). לפי [סקר Quinnipiac 27 אוגוסט 2025](#), מחצית האמריקאים סבורים שישראל ביצעה ג'נוסייד במהלך הלחימה בעזה, לעומת 35% הסבורים שלא. בקרב דמוקרטים, 77% לעומת 11% סבורים שישראל ביצעה השמדת עם, ובקרב רפובליקנים היחס הוא הפוך (64% סברו שלא, 20% סברו כן). [בסקר העדכני ביותר, NYT/Siena 29 ספטמבר 2025](#), לראשונה רוב האמריקאים (35% מול 34%) מסמפתיים את הצד הפלסטיני על הצד הישראלי. בקרב גילאי 18-29, הנתון קשה הרבה יותר, 61% מסמפתיים את הצד הפלסטיני לעומת 19% את ישראל. בקרב כלל מצביעי ארה"ב, 62% סבורים שישראל לא נקטה זהירות מספקת כדי להימנע בפגיעה באזרחים, לעומת 25% הסבורים שכן. בנוסף, 39% תומכים בהמשך הסיוע הכלכלי וצבאי לישראל, לעומת 51% שמתנגדים.

בעזה, שהוכרזה ב-9 באוקטובר 2025, ההתנגדות לישראל נשארה הדגל המרכזי במאבקו של השמאל הפרוגרסיבי כמעבר. בעיר ניו יורק, המטרופולין החשוב בעולם עם המרכז היהודי הגדול מחוץ לישראל, מועמד התומך בחרם על ישראל ושולל את קיומה כמדינה יהודית נבחר לראשות העיר.² גם בקרב הדורות הצעירים במחנה הרפובליקני והאוונגליסטי, תדמית ישראל מאתגרת במידה משמעותית.³

אירופה – יחסי ישראל עם יידיים ותיקים ביבשת מעורערים, ואבן היסוד של יחסי ישראל עם היבשת, הסכם האסוציאציה, מאוים על ידי הנציבות האירופית עצמה. לצד תמיכה נרחבת של ממשלות אירופה בהקמת מדינה פלסטינית, התמיכה הציבורית האירופית בישראל היא מהנמוכות ביותר שנמדדו עד כה. רק מיעוט קטן מצדיק את היקף התגובה הצבאית הישראלית ברצועת עזה⁴ ומרבית הציבור הגרמני סבור שישראל ביצעה רצח עם.⁵ ישראל אוימה בהדחה מתחרויות אופ"א והאירוויזיון, וכן יותר מ-20 אוניברסיטאות אירופאיות מחרימות את ישראל באופן רשמי - תהליך שצפוי להעמיק אם לחימה עצימה בעזה תתחדש. גרפיטי אנטי-ישראלי הוא תופעה נפוצה בכל פינה בערים ודגל פלסטין הפך לסמל הבולט של השמאל האירופי. אזרחי ישראל המבקרים באתרי תיירות ביבשת חשים עוינות ניכרת.⁶ הביטחון והמורל של הקהילות היהודיות מעורערים.⁷

2. [סקר NYT/Siena 2-6 ספטמבר 2025](#) מצוין ש44% מהמצביעים הרשומים בעיר ניו יורק תומכים בצד הפלסטיני בסכסוך הישראלי – פלסטיני לעומת 20% בעד ישראל. בקרב תומכי המועמד זוהרן ממדני, 74% תומכים בצד הפלסטיני לעומת 5% בעד ישראל.
3. [Dramatic Decrease of Israel Supporters Among Young Evangelicals](#), אונ' תל אביב 12.2.24.
4. [A generational divide on views of Israel in both parties, according to new survey](#), אונ' Northeastern, 30.9.25.
5. בששת המדינות (בריטניה, צרפת, גרמניה, דנמרק, ספרד, איטליה), 13-21% מהציבורים רואים את ישראל באופן חיובי, 63-70% תופשים את ישראל באופן שלילי. בממוצע רק 12% סבורים שהתגובה הצבאית הישראלית הייתה סבירה ופרופורציונלית. <https://www.theguardian.com/world/2025/jun/03/public-support-for-israel-in-western-europe-lowest-ever-recorded-yougov>.
5. [סקר YouGov 17-18 ספטמבר 2025](#).
6. [להצניע סממנים: המקומות הכי מסוכנים לישראלים באירופה](#), מאקו 6.9.25.
7. [לא רצויים באירופה: הדרמה שמתחוללת נגד ישראלים כמעט בכל מדינה ביבשת](#), וואלה 28.7.25.
7. [אתם הורגים אנשים - ובאים לחופשה!": העוינות באירופה נגד הישראלים](#), כאן 27.7.25.
7. [Europe facing 'wave of antisemitism', survey finds](#), BBC 11.7.25.
7. [Antisemitism and Anti-Zionism in Europe Since Oct 7](#), דו"ח משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות.

תהליכי חרם - ישראל חווה גל חרמות בשורת נושאים:⁸

בתחום האקדמי - ישראל עוברת חרם פעיל ושקט שלא שכך למרות הפסקת האש המוצהרת. מאמרים של חוקרים ישראלים נדחים מז'ורנלים אקדמיים, חילופי חוקרים בין מוסדות להשכלה גבוהה מתמעטים, וקיימות אינדיקציות לירידה משמעותית במספר הישראלים הזוכים במענק הורייזון. אם הלחימה ברצועת עזה תתחדש בהיקף נרחב, מלווה במראות קשות של סבל אזרחי, ובהעדר מתווה מוסכם מצד ישראל לפתרון המשבר, אין ספק שמגמות החרם בתחומי התרבות, האקדמיה והספורט תתרחבנה ותתמסדנה בצורה של סנקציות פורמליות.

בתחום הכלכלי - למרות אינדיקטורים חיוביים בתחום חוזק המטבע ושוק ההון, הכנסות הממשלה ממיסוי, המשך גיוס השקעות להיי-טק ואבטלה נמוכה, קיימים סימנים ברורים לחרם כלכלי זוחל, לרוב שקט ובלתי רשמי. ייצוא ושיווק מוצרים המזוהים עם מותג ישראלי הופכים לתהליך מורכב ומסובך. הקהילה העסקית מדווחת על חוזים אשר אינם נחתמים, קשיים בלתי צפויים בהשגת קווי אשראי, הצנעה של הודעות גיוס הון עבור חברות בישראל, ביטול ביקורי בכירים והימנעות ממענה לשותפים ישראליים, ולעיתים אף סירוב לייצא מוצרים לישראל. תופעות אלה מעידות על אווירה כללית המאופיינת בדחייה ובהתרחקות.⁹

מכשולים באספקת חימושים - חוץ מארצות הברית, כמעט כל המדינות בעלות היכולת לספק חימושים ומערכות נשק לישראל נמנעו מכך, חלקן בשל מדיניות של אי מכירה למדינות במצב עימות, אך חלקן כתוצאה מהתנגדות למדיניות הלחימה של ישראל. מקרה בולט שפורסם ברבים הוא סירוב ממשלת גרמניה לספק לצה"ל מנועי טנקים, אמברגו נשק חלקי שמאז הוסר.¹⁰ יש לציין את המגמה המעורבת בתחום זה. מצד אחד היה וישנו ביקוש אדיר למוצרי התעשייה הביטחונית הישראלית, אך מצד שני בעקבות לחצים פוליטיים בוטלו מספר עסקאות בינלאומיות, חלקן באופן פומבי שהסב נזק לישראל.

האשמה ברצח עם ומיתוג ישראל כמדינה מצורעת - התנועה הלאומית הפלסטינית מנסה לקדם נגד ישראל את האשמת רצח העם מאז ועידת דרבן בשנת 2001. הימשכות המלחמה בעזה המלווה בתמונות הרס ואובדן חיים רב היקף יצרו הזדמנות עבור מקדמי האשמה לקדם כתב אישום נגד ישראל באופן שלא צלח בעבר. להאשמת רצח העם נגד ישראל אין כל בסיס ולטענות המשפטיות אין כל אחיזה, אך מסע ההשמצה צובר תאוצה בקרב ציבורים פרוגרסיביים נרחבים ובמהלכים פעילים בגופים בינלאומיים, וישראל נמצאת בעיצומו של אירוע תודעתי מסוכן.

האשמת ישראל ברצח עם היא ניסיון לקעקע את הסיפור היהודי ולשלול את השואה כאחת ההצדקות להקמת מדינת ישראל, והיא בין השאר, תוצאה של מהלך הסברתי מתוחכם של חמאס ותומכיו. בהאשמת ישראל בפשע העל נגד האנושות, מבקריה ואויביה של ישראל מנסים לצייר את מדינת היהודים כמדינה נאצית¹¹ ואולי אף גרועה מכך היות ועל פי חלק מהטוענים, השאיפה לחולל רצח עם הינה ערך בלתי נפרד ממהות הציונות.

אם חלילה בית הדין הבינלאומי לצדק יקבע שישראל ביצעה רצח עם, היא תהיה המדינה הראשונה בהיסטוריה לשאת אות קלון זה. זה יהיה צעד דה-ליגיטימציה עמוק של המפעל הציוני שלא ידענו בעבר.

8. להרחבה בנושא החרמות, בדגש על ההתמודדות המשפטית ראה "[ישראל בדרך לבידוד מדיני](#)", פנינה שרביט-ברוך, INSS 5.6.24.

9. [חוזים מתעכבים, ביקורים נדחים: האמברגו השקט נגד ישראל כבר כאן](#), כלכליסט 24.8.25.

10. [חלק מהטנקים כבר מושבתים, והאמברגו של גרמניה עשוי לפגוע בתמרון בעיר עזה](#), הארץ 24.8.25.

11. על פי העיקרון של היפוך השואה, ראה [Holocaust Inversion: The Portraying of Israel and Jews as Nazis](#),

ד"ר מנפרד גרסטנפלד, [Jerusalem Center for Security and Foreign Affairs](#), אפריל 2007.

פגיעה במורל ובדימוי העצמי של ישראל – לפי סקר שפורסם בספטמבר 2025, רוב הישראלים (58%) סבורים שישראל אינה זוכה היום לכבוד בעולם, ורוב מוחלט (83%) סבור שהערכה זו חשובה מאוד עבור ישראל.¹² הבידוד המתמשך של ישראל, כפי שבא לידי ביטוי בנאום ראש הממשלה בנימין נתניהו בספטמבר 2025 בפני אולם ריק בעצרת הכללית של האו"ם והתמיכה הגוברת בהקמת מדינה פלסטינית, עלולים לאורך זמן לכרסם באיתנות החברה הישראלית ובאמונתה בעצמה ובצדקת הדרך.

קיים חשש שישראל עלולה לנרמל את מעמדה הבינלאומי הירוד ואת מיתוגה כמדינה מצורעת כגזירת גורל שיש להשלים עמה, כפי שהשתקף בנאום "ספרטה" שנשא ראש הממשלה.¹³ גישה פסימית זאת תוביל לויתור מראש על מאמץ ההסברה ולתהליך בידוד המגשים את עצמו.¹⁴ אם ישראל תהיה סבורה שמדינות העולם עוינות לה ומפלות נגדה באופן בוטה, היא עלולה לאבד את היכולת להכיל ולהגיב בצורה מושכלת גם כלפי ביקורת מוצדקת. במקום לבחון את המשבר התדמיתי באופן ריאלי ולתחקר מה עומד ביסודו, עלולה ישראל לדון כל התבטאות או צעד ביקורתי כאנטישמיים במהותם, ובלתי ניתנים לתיקון.¹⁵

הסכנה הגדולה ביותר האורבת לישראל היא שחלילה, חלקים משמעותיים בחברה הישראלית יפנימו את הביקורת המופרזת ואף ישלימו עמה, בסגנון – אם נגזר עלינו להיות מואשמים כמדינת אפרטהייד המבצעת רצח עם, אז מדוע שנמנע מכך? חלקים אחרים בעם, עלולים להגיב בהתנתקות פיזית (הגירה) או בניתוק רגשי. מסקנה כזו, ולו אם תתמש באופן חלקי, תהיה הנזק הקשה ביותר שעלולים לגרום לנו שונאי ישראל.

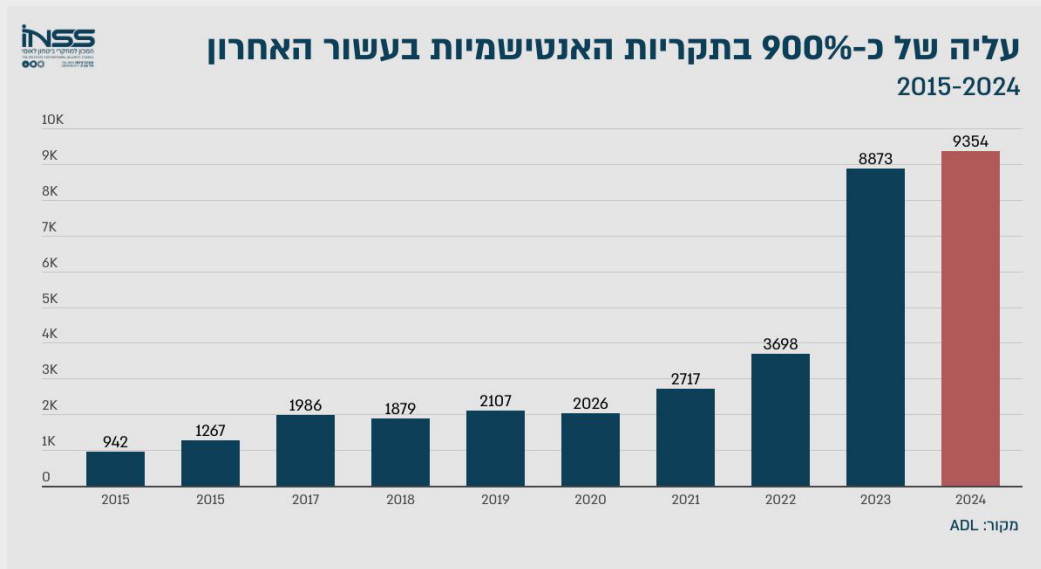
-
12. [סקר מכון הישראלי לדמוקרטיה 20.9.25](#) מצביע ש-73% מהישראלים סבורים שמעמדה הבינלאומי של ישראל הורע מאז תחילת המלחמה. [סקרי Pew עוקבים](#) מציינים ש-58% מהישראלים סבורים שישראל אינה זוכה להערכה של כבוד בעולם, ו-83% סבורים שהערכה זו חשובה מאוד למדינה.
13. [נאום](#) בנימין נתניהו בכנס החשב הכללי לדורותיו 15.9.25.
14. מכתבו של צ'ארלי קירק לרוה"מ נתניהו 2.5.25:

"Sometimes the impression is given that Israel thinks everyone hates them so why care about winning over hearts and minds?... A pro-Israel friend recently asked me, 'Do Israelis even care how the world perceives their country?'"

15. בהקשר לתגובת העם היהודי לאנטישמיות החדשה (אנטי-ציונות), כתב הרב יונתן זקס דברים אלו שתקפים עבור מצבה של ישראל היום (Future Tense: A Vision for Jews and Judaism in the Global Culture, עמ' 129):

"If Jews distrust the world, they will not seek to understand it and learn how to make their case and win allies in the world. They will see antisemitism where other factors are at work. They will lend Jewish identity a negativity that will encourage many young Jews to leave rather than stay. They will fall into the trap of moral solipsism, of talking to themselves in terms only intelligible to themselves. The phrase "a people that dwells alone" will become a self-fulfilling prophecy that will not augur well for the future of Jews, Judaism or Israel."

פגיעה בעם היהודי בתפוצות – מאז מתקפת ה-7 באוקטובר חוותה התפוצה היהודית עליה חדה בפגיעות ובהטרדות אנטישמיות. בקרב חוגים פרוגרסיביים בשמאל ובקרב הימין הפופוליסטי בארצות הברית, אנטישמיות בוטה שהייתה קיימת מחת לפני השטח, מנורמלת כעת ונחשפת במלוא כיעורה. הליגה נגד השמצה דיווחה על עלייה של כ-900% בתקריות אנטישמיות ברחבי ארצות הברית במהלך שנת 2024 לעומת 2015. בסך הכל נרשמו כמעט עשרת אלפים אירועים של תקיפה, פגיעה ברכוש או הטרדה על רקע אנטישמי במהלך 2024, קרוב לשישים אחוזים מהאירועים התרחשו בהקשר אנטי-ישראלי כלשהוא.¹⁶

סקר נוסף של ה-ADL הראה ש-24% מאזרחי ארצות הברית, הנתון הגבוה ביותר שנמדד אי פעם,¹⁷ ו-46% מכלל אוכלוסיית העולם מחזיקים בעמדות אנטישמיות מושרשות, גבוה כפליים מהנתונים שהתקבלו בסקר דומה שנערך לפני עשור. המרחב הגלובלי האנטישמי ביותר הוא המזרח התיכון וצפון אפריקה (76%) וכן השטחים הפלסטינים (97%). רק 16% מהמרחב הערבי מכיר בעובדות ההיסטוריות של השואה. בצד החיובי, 71% מכלל תושבי העולם סבורים שנכון שמדינתם תקיים קשרים דיפלומטיים עם ישראל, תקבל תיירים ישראלים (75%) ותתנגד לפעולות חרם (67%).¹⁸

16. [ADL Audit of Antisemitic Incident 2024](#). דו"ח מצב האנטישמיות לשנת 2024 מאת משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות ודו"ח ההסתדרות הציונית [אנטישמיות: תמונת מצב 2024](#) דיווחו בהרחבה על מגמה זוה של עלייה חדה באנטישמיות ברחבי תבל מאז ה-7 באוקטובר אולם עם נתונים ועל פי שיטות דיווח שונים. מתוך דו"ח משרד התפוצות: "חלק מרכזי במאמצי שלילת הלגיטימציה של מדינת ישראל וזכותה להגן על עצמה, כוון כלפי קהילות יהודיות בעולם, אשר נתפסו על ידי תומכי הפלסטינים כמי שנמצאות על רצף אחד עם מדינת ישראל, מעצם זיהוי חבריהן כיהודים. מאמצים אלה כווננו לא רק נגד מי שהביעו תמיכה גלויה בישראל, אלא גם נגד מי שהביעו את יהדותם בגלוי במרחבים הציבוריים ללא קשר לדעתם הפוליטית. כך, נערכו מצעדים והפגנות פרו-פלסטיניות לא רק במרחבים ציבוריים ניטראליים ומול שגרירויות ישראל, אלא גם בקמפוסים, בשכונות יהודיות, מול בתי כנסת ואירועים יהודיים קהילתיים. מרחבים ציבוריים רבים הפכו לא בטוחים למי שמזוהים כיהודים או כפרו-ישראליים. מבחינה זו, מתקפת ה-7 באוקטובר הייתה לא רק מתקפה על מדינת ישראל, אלא עוררה גם מעשי אלימות, עוינות ומתקפה על העם היהודי ועל הלגיטימיות של הקשר והתמיכה של הקהילות היהודיות בישראל."

17. מתוך שיחה עם מנכ"ל הליגה נגד השמצה יונתן גרינבלט 23.10.25:

"This is the worst period of antisemitism in the United States covered in ADL's longitudinal studies since the 1960's. For many decades, 8-12% of the population held intense antisemitic attitudes, today we are at 24%."

18. [The ADL Global 100: Index of Antisemitism](#).

הבידוד של ישראל והפגיעה הקשה בתדמיתה לאחר כשנתיים של מלחמה, יצרו כר פורה למאבק נגדה עבור זרמי עומק אנטישמיים בשמאל הפרוגרסיבי ובימין הפופוליסטי. ראש עיריית ניו יורק הנבחר הוא תומך נלהב בחרם על ישראל, ושדרנים אמריקאים פופולריים בימין הפופוליסטי מקדמים קונספירציות ומסרים אנטישמיים בוטים באין מוחה או מפריע.¹⁹ בצרפת, בריטניה וגרמניה המלחמה הביאה לעלייה חדה במצוקת הקהילות היהודית, וכמחצית מהיהודים שוקלים הגירה.²⁰

¹⁹. [Ted Cruz to Jewish Republicans: Antisemitism is 'an existential crisis in our party'](#), TOI 1.11.25.

²⁰. [JPPI Annual Assessment of the Jewish People 2025](#).

פרק שני: הגורמים לכישלון מאמץ ההסברה במלחמת "חרבות ברזל"

אתגרי ההסברה הניצבים בפני ישראל בכל מלחמותיה לאורך ההיסטוריה אינם חדשים. אך בהיבט הנרטיבי, מלחמת חרבות ברזל החלה בנתוני פתיחה הסברתיים "מושלמים" לכאורה, לאחר מתקפת חמאס שבוצעה נגד אזרחים תמימים תוך תיעוד נרחב של מעשי הזוועה. יתרון זה לא עמד לישראל זמן רב, ותוך פרק זמן קצר התמסרו התודעה המערבית ודעת הקהל העולמית לתמונות ההרס והעליבות ונרטיב הקורבנות של הצד הפלסטיני. אלו כללי משחק קבועים ומוכרים לישראל, ואיתם יש להתמודד.

א. גורמי כשל הקשורים לניהול המערכה

העימות בעזה היווה אתגר ייחודי לתדמית ישראל בגלל הימשכות לחימה לאורך שנתיים, ההיקף העצום של הרס התשתיות ואובדן חיי אדם בקרב בלתי מעורבים בהיקף כה נרחב, וכל זה בתוך מרחב גיאוגרפי מצומצם ועמוס במצלמות מקומיות.

מלחמה מתארכת ללא תכלית מדינית ברורה - ישראל לא יכולה להרשות לעצמה לחימה אינטנסיבית כה ממושכת לאורך הצורך בשימור לגיטימציה ותמיכה בינלאומית. מאז מלחמת לבנון הראשונה, ממשלות ישראל נמנעו מניהול לחימה לטווחי זמן של יותר מחודשים בודדים בעיקר משיקולים אלו. רבים במערכת הבינלאומית היו מוכנים לקבל תקופה קצרה של לחימה קשה בעזה, גם אם הייתה עקובה מדם ומלווה בהרס רב, כל עוד היא הייתה קצובה בזמן, ובוודאי לא מעבר לארבעה עד שישה חודשים – אך לא נראה שממד הזמן היה גורם משמעותי בהחלטות הממשלה ובהתוויית מדיניות הלחימה.

היעדר בהירות בחיבור מטרות למהלכי המלחמה - הנסיבות המאתגרות של לחימה במרחב מאוכלס ותמונות הסבל האנושי הבלתי נמנעות היו אמורים לחייב את הממשלה לשדר מסר ברור לגבי מטרות המלחמה, הגדרת המונח "ניצחון מוחלט", תוכנית נהירה לגבי הצעדים להשיג יעדים אלו, וכן התוויית חזון מעשי לעתיד עזה "ביום שאחרי" - אך הממשלה נמנעה מכך בעקביות, יתכן מסיבות של שימור הלכידות הפנימית של הקואליציה ושל ריצוי הסנטימנט הציבורי כפי שהוא נתפס על ידי מקבלי ההחלטות.

בהיעדר יכולת או רצון של הממשלה להבהיר את מטרותיה מעבר לאמירות כלליות ועמומות, פירשה הקהילה הבינלאומית ודעת הקהל העולמית את מטרות המלחמה כמסע עונשין מתמשך מונע מנקם. במקרה הטוב, תכנית צה"ל בעזה נתפסה כבלתי קוהרנטית או כמשקפת איבוד שיפוט ושליטה.²¹ לפי הפרשנות המחמירה, היא נתפשה כניסיון להכחיד את החברה הפלסטינית בעזה כליל.²² כתוצאה משתיקת הממשלה, כוונותיה התפרשו על סמך דברי שריה הקיצוניים ביותר שקראו שוב ושוב לחורבן עזה, להגליית תושביה וליישובה מחדש על ידי יהודים.²³

21. דברי קנצלר גרמניה פרדריך מרץ בשידור הציבורי הגרמני 26.5.2025:

"What the Israeli Army is doing in the Gaza Strip right now - I honestly don't understand what the goal is in causing such suffering to the civilian population."

22. ראש ממשלת בלגיה אלכסנדר דה קרו במעבר רפית, 24.11.2023:

"We cannot accept that a society is being destroyed the way it is being destroyed."

23. דברי שר האוצר בצלאל סמוטריץ' 6.5.2025: "עזה תיחרב לחלוטין, אזרחיה ירוכזו מדרום לציר מורג ויתחילו לצאת למדינות אחרות, הם יתייאשו." [סמוטריץ': "בעוד חצי שנה אין חמאס בעזה"](#) Ynet 6.5.25.

יצוין שגם מענה לאירועים קונקרטיים היה לוקה בחסר. גם במקרים שבוצעו תחקירים, ממצאיהם לא פורסמו בפומבי, בניגוד לנהוג במערכות קודמות שאותן ניהלה ישראל. כך נוצר פער מידע חריף שגרם לכלי התקשורת להניח את הגרוע מכל ולהסתמך על מקורות פלסטיניים כמעט באופן בלעדי. גם כאשר דוברים ישראלים רצו להפריך האשמות שווא, חסרו להם המידע והעובדות הרלוונטיות כדי לעשות זו בצורה מספקת.

מלכוד וייטנאם - ישנם קווי דמיון בין הנסיבות שגרמו לקריסת התמיכה הציבורית האמריקאית במאמץ המלחמתי בווייטנאם לבין ההתנגדות הבינלאומית לישראל במלחמת עזה. בשני המקרים נוצרה תחושת חוסר תכלית ללחימה והיעדר יכולת צבאית להכריע כוח גרילה הנלחם מתוך אוכלוסייה ללא גרימת הרס ואובדן חיים בלתי נסבלים. פרשנים פוליטיים וצבאיים, הן בתקופת מלחמת וייטנאם והן היום, אבחנו את היעדרן של חשיבה אסטרטגית סדורה ושל הגדרת יעדים ברי השגה - כאבני הנגף של המערכות. התקשורת דאז והרשתות החברתיות היום הצמיחו והנציחו סמלים אייקוניים של סבל אזרחי קשה מנשוא. וייטנאם התאפיינה בתמונות של ילדים מוכי נפאלם ויערות נכחדים על יד אייג'נט אורנג', הלחימה ברצועת עזה על ידי תמונת בניינים קורסים, ערים משוטחות וילדים הרוגים, פצועים ומורעבים. שתי המלחמות התסיסו את הקמפוסים במערב, יצרו תנועות מחאה בעלות יכולת התארגנות והתמדה, והשתלבו בשיח תרבותי-פרוגרסיבי רחב יותר על רקע המאבק הבין-דורי.

קיימים כמובן הבדלים מהותיים בין שני המקרים. מלחמת וייטנאם התרחשה 14,000 ק"מ ומרחק אוקיינוס מהיבשת האמריקאית, לעומת הלחימה ברצועת עזה שהתרחשה על גבולה של ישראל ואימה ישירות על אזרחיה. הבדל מהותי נוסף הוא שההתנגדות למלחמת וייטנאם הייתה אירוע פנימי של החברה האמריקאית עם השפעה ישירה על המערכת הפוליטית. מאידך גיסא, ההתנגדות למלחמת עזה מתהווה בעיקר מחוץ לישראל. היא פוגעת בישראל קשות, אך אינה מייצרת לחץ ישיר על המערכת הפוליטית במישור הפנים. הממשלה אינה "חשה" את המחאה על בשרה, ולכן אינה מגיבה בצורה הולמת, והנזק לישראל רק הולך וגדל.

מובילי דעה חשובים, תומכים נאמנים מטובי יידי ישראל בקרב המחנה השמרני הפרו-ציוני בארצות הברית, האיצו בישראל להביא את הלחימה לסיום בגלל הבידוד המעמיק ואובדן מעמדה המוסרי.²⁴ הפרשנים האשימו את ישראל בגרימת משבר הומניטרי וסבל קשה לבלתי מעורבים מעבר לכל צורך צבאי²⁵ ובהיעדר אסטרטגיה מעשית לניצחון ולכינון משטר שלום אשר יצדיק את היקף החורבן והפגיעה בנפש.²⁶

[:Megyn Kelly, 28.7.25](#) .24

“Whether it realizes it or not, Israel has made itself the villain of the world in letting this war go on so long. They have lost support among their dearest friends, the entire Democrat party here in the United States, and they’re losing Republicans by the day. I have no problem with disproportionate and overwhelming force when your citizens are attacked, but what Israel is doing now is losing its standing with the rest of the world, and its moral reputation with its closest friends.”

[David French, Israel Must Open Its Eyes, NYT 3.8.25](#) .25

“The Israeli government has gone too far. It has engineered a staggering humanitarian crisis, and that crisis is both a moral atrocity and a long-term threat to Israel itself. Civilian casualties were inevitable when Israel responded to Hamas, but the sufferings of Palestinian civilians is far beyond the bounds of military necessity.”

[Ross Douthaut, How Israel’s War Became Unjust, NYT 26.7.25](#) .26

ב. גורמי כשל תפקודיים במערכת ההסברה הישראלית

יש לתהות האם קיימת בישראל מדיניות הסברה כלל. מאמץ ההסברה של ישראל אינו מנוהל נכון להיום, ואין גורם אחד אחראי המופקד על עיצוב והובלת מאמץ ההסברה הישראלית.

אי איוש תפקידי מפתח והעדר מבנה רשמי להובלת מאמץ ההסברה - תפקיד המפתח, ראש מערך ההסברה הלאומי, אינו מאויש מאז חודש מאי 2024²⁷ ותפקיד המשנה, מנהל מטה ההסברה הלאומי אינו מאויש מתחילת 2023. מערך ההסברה הלאומי אחראי על קביעת מדיניות ההסברה ותיאום כלל פעולות ההסברה והדוברות של ממשלת ישראל מול התקשורת הישראלית והבינלאומית.

מתחילת מלחמת חרבות ברזל, שרי החוץ התחלפו שלוש פעמים. שרים אלו מינו כל אחד בתורו מנכ"ל שאינו משורות משרד החוץ, אינו מכיר את המערכת המשרדית ואינו מגיע מתחום ההסברה. דובר צה"ל פופולרי ומצליח הוחלף במהלך המערכה, כמו גם ר' ענף תקשורת בינלאומית. שרת ההסברה התפטרה חמישה ימים לאחר פרוץ המלחמה בטענה שסמכויות משרדה מצויות במשרד התפוצות. שר התפוצות, במקום לרתום את הקהילות היהודיות למאמץ ההסברה, נכנס לעימות ישיר ומתמשך איתן על רקע התעקשותו להזמין נציגים מהימין הקיצוני באירופה לכנס נגד אנטישמיות בארץ,²⁸ שהביא לשיתוק שיתוף הפעולה של הארגונים היהודים המובילים עם משרדו. באוקטובר 2025 אף נכנס שר התפוצות לעימות חריף עם הארגונים המובילים של יהדות בריטניה על רקע הזמנת מנהיג ימין קיצוני בריטי לארץ.²⁹

אין היום במערכת הישראלית שר או גורם בכיר אחר המופקד על תיאום מאמץ ההסברה ופעולות התקשורת האסטרטגית של ישראל. מצב זה עומד בסתירה מוחלטת למסקנות דו"ח מבקר המדינה בעקבות הכשל ההסברתי במהלך מלחמת לבנון השנייה, שקראה למינוי ראש מערך הסברה לאומי שיהיה מופקד על תיאום פעולות כלל זרועות ההסברה במערכת הישראלית. ראש המערך אמור גם להשתתף בישיבות הקבינט המדיני-בטחוני במטרה לקחת חלק בעיצוב המדיניות על מנת לקדם את צורכי ההסברה של מדינת ישראל.³⁰

היעדר סמכות מקצועית רמת דרג תרם להזנחת המצב התדמיתי הקטסטרופלי של ישראל בישיבות הקבינט ובדיוני ועדות הכנסת. לא התקיימו דיונים ממצים דיים על דרכי ההתמודדות, הן בהקשר להשפעה ההרסנית של התבטאויות השרים, הצורך בביצוע התאמות במדיניות הלחימה, החיוניות בטיפול יעיל יותר בנושא ההומניטרי, ובעיקר – בניהול מאמץ הסברה כולל, עקבי, נחוש ומתוחכם בשילוב כוחות של כלל זרועות ההסברה במערכת הישראלית.

27. ראש המטה משה אביב מונה רק בתחילת פרוץ הלחימה והודיע על עזיבה לאחר שבעה חודשים.

https://www.mako.co.il/news-politics/2024_q2/Article-63d8fd6bf2e5f81026.htm

28. [‘Stabbing Jews in the back’: Diaspora heads warn against Chikli’s antisemitism conference’](#), JP 23.3.25.

29. [זעם בקרב יהודי בריטניה על השר שיקלי: הזמין מנהיג ימין קיצוני לישראל](#), Ynet 5.10.25.

30. מתוך דו"ח מיוחד של מבקר המדינה להתנהלות ההסברה של ישראל במלחמת לבנון השנייה:

"היעדר תפיסת הסברה ממלכתית כוללת, וחוסר תיאום נאות בין גורמי ההסברה הנובע מהיעדר הכוונה ממשלתית באמצעות גורם-על קבוע המנחה ומתאם, גרמו לכשל הסברתי מתמשך של ממשלות ישראל... משרד המבקר סבור כי כפי שקיים צורך מובהק בריכוז המאמץ להשגת הישגים המיטביים בחזית הלחימה, נדרש מאמץ מקביל כפן משלים בחזית ההסברה. לדעת משרד מבקר המדינה, כיוון שמשרד רה"מ הוא היחיד בעל ראייה כוללת של צורכי ההסברה לציבור בישראל והסברת החוץ, מן ההכרח שהוא ירכז את פעילות מערך ההסברה הלאומי בעת חירום ויכין אותו לשם כך בעת רגיעה."

בהיעדר גורם אחראי לדוברות ולמאמץ ההסברה של ישראל, מאמץ זה אינו מנוהל. דוברים ישראלים רשמיים נעדרו מאולפני התקשורת הזרה ובתחום הרשתות החברתית המערכת הישראלית הובסה כליל. לא ניכרת אסטרטגיה תקשורתית ישראלית יזומה מול גופי המשפט הבינלאומי ולא קיימת תכנית-על קוהרנטית להתמודדות עם אתגרי ההסברה ועם הבידוד המעמיק של ישראל במוסדות להשכלה גבוהה ובמרחב התרבותי והציבורי במדינות המערב.

יותר על זירת התקשורת הבינלאומית - בהיעדר מערך הסברה לאומי מתפקד, זירת תקשורת החוץ הופקרה כמעט לחלוטין. המלחמה בעזה על כל מהלכיה כמעט ולא דוברת באופן יזום מול העיתונות הבינלאומית, למעט פעולות נקודתיות בודדות. לא התקיימו תדרוכים סדירים ותכופים לתקשורת הזרה על ידי אף זרוע הסברה ישראלית, ופניות מכלי התקשורת לרוב לא זכו להתייחסות הולמת מדובר צה"ל, משרד החוץ או לשכת ראש הממשלה.³¹ מאמץ הדוברות הישראלי מול התקשורת הבינלאומית לא נוהל, ולא הייתה תגובה מספקת לסיקור השלילי המסיבי. זרועות הדוברות של ישראל פעלו בהיעדר נגישות מספקת למקורות מידע, בהיעדר גיבוי מהדרג הממונה ובמורל ירוד. התוצאה הייתה חידלון מעש, היעדר טיפול שיטתי בכלי התקשורת החשובים ביותר, ואי מתן מענה מספק או בכלל לפניות, גם מכלי תקשורת מרכזיים. נוצר מצב של שתיקה ואי התמודדות עם ביקורת והעדר יוזמה בתגובה לדיווחים מוטעים.

התגובות הרשמיות לתקריות קשות במיוחד דוגמת הפגיעה בשיירת האמבולנסים³² והפגיעה בבית חולים נאצר, שבה נהרגו עיתונאים וכוחות חילוץ, נוסחו באופן לא משכנע, ללא חומר מודיעיני-מבצעי תומך או תיעוד ויזואלי נלווה, ולעיתים עם סתירות פנימיות בולטות.³³

כמעט ולא נעשה שימוש במידע מודיעיני מפליל הקיים בצה"ל כדי להצדיק פגיעה ביעדים המוגדרים אזרחיים, כגון הפגיעה במבנים רבי קומות והשטחה של אזורים נרחבים, גם כאשר היה מידע אמין ומשכנע שהיה ניתן לפרסם בהיבטי ביטחון מידע ושמירה על מקורות מודיעין.

הדוברות הישראלית לא סיפקה מידע משלה לגבי מספרי ההרוגים הפלסטינים במערכה, היקף ההרס בערי הרצועה, המצב ההומניטרי ברצועה ומידע נוסף הנדרש להכחשת קמפיין ההרעבה - ולמעשה נסמכה, ועודנה נסמכת, על נתונים של חמאס. הטענה שמדובר בנתונים שקשה להעריכם במדויק רק משקפת את העובדה שלא התקבלה החלטה פיקודית להשיג נתונים חיוניים למאמץ ההסברה על ידי פעולות איסוף וניטור ייעודיות.

היה צורך לקיים תדרוכים ומסיבות עיתונאים באופן סדור כדי להציג את הצד הישראלי בנוגע לתמונות הקשות ששודרו ברחבי תבל מזירות הלחימה וכדי להתמודד עם השאלות והביקורת. בהיעדר התייחסות ישראלית רשמית באנגלית או בעברית, התקשורת הבינלאומית חיפשה את ההתבטאויות של שרים ישראלים שפורסמו בעברית ונועדו לקהל ישראלי מגזרי.³⁴ ללא מתן הסברים מדוברים רשמיים ובהיעדר פרסום הכחשות להתבטאויות השרים, התקשורת הבינלאומית פירשה

31. [ראיון עם דוד הורוביץ, עורך Times of Israel 15.10.25](#)

"You have no effective civilian public diplomacy operation in Israel. More to the point for journalists trying to get the story right, or at least to show Israel's side of story, there's often little or no real-time official Israeli response to unfolding events. That's notably been the case throughout the war in Gaza."

32. [Video Shows Aid Workers Killed in Gaza Under Gunfire Barrage, With Ambulance Lights On](#) NYT 4.4.25.

[Israel changes account of Gaza medic killings after video showed deadly attack](#), BBC 6.4.25

33. [Analysis of footage from Nasser Hospital strike calls Israel's account into question](#), TOI 6.9.25.

34. [Ben Gvir calls for 'luxury neighborhood' for police to be built over Gaza's ruins](#), TOI 15.9.25.

[Israel's far-right finance minister suggests a real estate 'bonanza' in Gaza will follow the war](#), CNN 18.9.25

את ההרס הנרחב על פי הפרשנות המחמירה ביותר, כניסיון להבריא את האוכלוסייה הפלסטינית לא רק מאזורי הלחימה, אלא מרצועת עזה בכלל, על ידי הרס שיטתי של מגוריהם ושליטת היכולת לחזור, כלומר כפעולות המכוונות לביצוע טיהור אתני.

דוברים ישראלים רשמיים לא הופיעו – וממשיכים לא להופיע – בפאנלים ובתוכניות האירוח המרכזיים. למעשה, המערכת הישראלית ויתרה על ערוצי הטלוויזיה וההסכמים, ואת מקומה ממלאים דוברים לא רשמיים.³⁵ שרים שבחרו להופיע בטלוויזיה הבינלאומית, כמו ההופעות של השר עמיחי שיקלי והשרה מאי גולן בתוכנית של פירס מורגן, עשו זאת ללא תיאום עם גורם דוברות רשמי, ובאופן שלרוב לא תרם למאמץ ההסברה הישראלי.³⁶

במערכת הישראלית לא נעשה ניסיון לאזן בין הצרכים הצבאים-תקשורתיים של פגיעה בתודעת האויב לבין שיקולי התדמית של ישראל והצורך לשמר את התמיכה הבינלאומית. היעדר האיזון בא לידי ביטוי בשחרור פעמים נשנות למדיה הישראלית והבינלאומית תמונות של פגיעות במבנים אזרחיים והקרסת בניינים רבי קומות³⁷ ובהתבטאויות מתרברבות בפוסטים של שר הביטחון ישראל כ"ץ³⁸ במהלך מבצע מרכבות גדעון ב', שהובנו ככוונה מפורשת מראש של צה"ל להחריב את העיר עזה.

ג. פוליטיזציה של ההסברה

עומק הבידוד של ישראל וחוסר המסוגלות להציג את טיעוניה בצורה אפקטיבית לאורך תקופה ממושכת, מעידים על חוסר תפקוד קשה במערכת הישראלית החורג מתחומי ההסברה והתדמית גרידא. לא ניתן להסביר את הימשכות חוסר תפקוד זה ועצם ההימנעות מאיוש תפקידי מפתח מבלי להידרש לפוליטיזציה העמוקה שפגעה קשות במאמץ ההסברה הישראלי במשך המלחמה, ככל הנראה כתוצאה מהעמדות הסותרות בקרב חברי הקואליציה.

ישראל נמנעה מלפרסם מידע מפורט על מאמץ הסיוע ההומניטרי הנרחב שביצע צה"ל לכל אורך המלחמה בעזה, כנראה מסיבות פנים פוליטיות.³⁹ המדינה נדרשה לבצע הסברה מול הקהל הפנים-ישראלי והקהל הבינלאומי, ונדמה שהייתה העדפה כמעט מוחלטת לראשון. ישראל הרשמית נמנעה מלדבר את הפגישות התכופות בין המתפ"ש לבין ארגוני הסיוע, כולל ארגוני האו"ם, במטרה להתמודד עם האתגרים הכרוכים באספקת מזון לתושבים. המערכת הישראלית נמנעה מלספק מידע על המצב התזונתי של תושבי עזה – אולי מחשש שהדיפת טענות ההרעבה תקומם חלק משרי הממשלה.⁴⁰

35. מתוך מכתבו של צ'רלי קירק לרה"מ נתניהו 2.5.25:

“Where are all the Israeli surrogates? I can't remember the last time I saw an Israeli spokesperson on one of the evening Fox shows other than yourself.”

36. עמיחי שיקלי טען שפירס מורגן אנטישמי. זה נגמר בצליבה בשידור חי, וואלה 6.25.25.

פדיחה בשידור חי: השרה גולן איבדה שליטה בראיון בבריטניה, מעריב 2.7.25.

37. הנשיא דונאלד טראמפ תהה פעמים רבות מדוע ישראל מפרסמת תמונות של הפצצות שפוגעות בתדמיתה.

[Trump criticizes Israel for releasing photos and videos of its devastating war in Gaza](#), Business Insider 26.3.24.

https://x.com/Israel_katz/status/1972374309411934593 38.

“העיר עזה תיראה כמו בית חאנון”: ההבטחה של כ"ץ, חדשות 21.8.25 241.

39. פרופסור דניאל אורבך בראיון לנדב אייל, [Ynet 4.7.25](#): “מסיבות של ריצוי הבייס של הימין הקיצוני, לא פירטנו את המהלכים

ההומניטריים של ישראל. לדוגמה שהכנסנו יותר סיוע, יותר מזון, ממה שנכנס לפני המלחמה.”

40. צה"ל ניסה להדוף השמצות על “הרעבה” בעזה, [וחטף נזיפה מנתניהו, Ynet 16.6.24](#).

הדוברות הישראלית לא הציגה את הביקורת השיפוטית המלווה את ההחלטות על תנאי כליאת האסירים הפלסטינים ונמנעה מלהבליט את הייעוץ המשפטי הצמוד שליווה את הלחימה בעזה לכל אורכה במטרה להיצמד לדיני המלחמה, למרות שהיה בעובדות אלה כדי להקל על מצוקת התדמית ולהפריך את טענת רצח העם.⁴¹

ממשלת ישראל נכנסה לשיתוק מסרים וחדלה מלהגן על עצמה מפני האשמות סרק לביצוע פשעי מלחמה, הרעבה מכוונת, ופשע רצח העם מחשש לפגיעה ביציבות הקואליציה וברגשות מרכיביה הקיצוניים. העדר המוטיבציה מצד ישראל הרשמית להסביר את עצמה ולהתגונן בפני האשמות הקהילה הבינלאומית, למרות מידע רב מזכה נגיש, משקף מצב אי-תפקודי ייחודי וחריג בחומרתו.

למעשה, הממשלה אימצה גישה "אנטי-הסברתית", שבאה לידי ביטוי קיצוני בהתבטאויות הבלתי מרוסנות של השרים לגבי חורבן עזה וגירוש האוכלוסייה,⁴² אך גם בגישה לעומתית ובלתי דיפלומטית כלפי מנהיגי העולם.⁴³ התקפות אישיות כלפי מנהיגים זרים מייצרות תדמית של איבוד איזון ויכולת שיפוט, ובוודאי שאינן משכנעות בצדקת הטענה. דוגמאות קיצון לכך היו החלטת משרד החוץ למחוק את ציוצי התנחומים לאפיפיור פרנציסקוס המנוח,⁴⁴ למרות היותו המנהיג הרוחני של 1.4 מיליון קתולים, והמתקפה הישירה על ראש ממשלת בריטניה על ידי השר עמיחי שיקלי⁴⁵ ואי קריאתו של שר התפוצות לסדר.

מתפקיד ראש מערך ההסברה הלאומי היה להתריע בפני הקבינט המורחב, הקבינט המדיני-ביטחוני, וועדת חוץ וביטחון מפני הנזק האדיר הנגרם למעמדה הבינלאומי של ישראל בשל אי התפקוד בתחום ההסברה, היעדר הבהירות לגבי מטרות המלחמה וההשפעה ההרסנית של התבטאויות השרים. מתפקידו של ראש המערך היה גם להתעקש על בידול בין אג'נדות פוליטיות צרות לבין הצרכים הממלכתיים הלאומיים של ישראל, ולוודא הובלה ותפקוד תקין של כלל מערכת הדוברות.

היעדר סמכות מקצועית רמת דרג תרם למצב הנוכחי של פוליטיזציה של ההסברה והתעלמות בישיבות הקבינט ובדיוני ועדות הכנסת מהמצב התדמיתי הרה האסון של ישראל. אך כאמור, ראש מערך ההסברה הלאומי לא מונה, ולא היה גורם אחיד ומוסמך במערכת האחראי לטיפול וניהול אתגרי התדמית של ישראל – אולי כדי להימנע מהתמודדות עם הסתירות הפנימיות בממשלה בין שרים שהיו מוטרדים מתדמיתה של ישראל לבין שרים אחרים.

-
41. [צווי המעצר של בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג החלטה חמורה ומסוכנת – ומה הלאה?](#) מבט על INSS גליון 1921, פנינה שרביט ברוך ותמי קנר, 26.11.24: "לא הושמעה בפומבי דרישה ברורה מצד ראשי המדינה ובכירי מערכת הביטחון וצה"ל מכוחות הביטחון לפעול באופן מרוסן ולכבד את צרכי האוכלוסייה. כך נוצר הרושם שישראל אינה רואה עצמה מחויבת בכיבוד דיני המלחמה. זאת, בזמן שהפקודות שהופנו לכוחות הפועלים בשטח כללו הגבלות התואמות כללים אלה ורבות מהפעולות לוו ייעוץ משפטי צמוד. כך נוצר מצב אבסורדי, שבמסגרתו ישראל מטילה על עצמה מגבלות בפועל, אך מציגה כלפי חוץ דימוי של פורעת חוק. מצב דומה נוצר בכל הנוגע לסיוע ההומניטרי. ישראל פעלה בשטח להרחבת הסיוע ועמדה במגעים צמודים עם גורמים בינלאומיים כדי לתת מענה לצרכי האוכלוסייה האזרחית ברצועה, בעוד הדרג המדיני עסק בהפרחת אמירות שמהן השתמע כי מוטלות מגבלות על סיוע זה וכי ישראל פועלת לצמצם אותו."
42. [Minister says Israel racing ahead to wipe out Gaza, will make it Jewish](#), TOI 24.7.25.
43. [Smotrich says Gaza to be 'totally destroyed,' population 'concentrated' in small area](#), TOI 6.5.25.
44. [Netanyahu accuses Australian PM of 'betraying' Israel](#), BBC 20.8.25.
45. [Issuing ultimatum, Netanyahu tells Macron Palestine recognition fuels antisemitism](#), TOI 19.8.25.
46. [Netanyahu launches attack on Starmer, Macron and Carney after Washington DC shooting](#), Sky 23.5.25.
47. [Penny Wong and Israeli Foreign Minister Gideon Sa'ar clash in heated phone call](#), News ABC 18.12.24.
48. [Foreign ministers of Israel and France clash online over 'pay for slay' scheme](#).
49. [משרד החוץ פרסם ציוץ תנחומים לאפיפיור - ומחק: "עלול לגרום לנזק עמוק ומתמשך"](#), Ynet 22.4.25.
50. [Israel's diaspora minister calls Keir Starmer a 'pathetic doormat](#), Jewish Chronicle 9.2.25.

ד. אי טיפול יעיל בנושא הסיוע הומניטרי

למרות ההכרה, הן בממשלה והן במערכת הביטחון, בחיוניות הטיפול היעיל בהעברת סיוע לתושבי עזה בהיבטי המשך הלגיטימיות של המערכה,⁴⁶ היה קושי רב בתרגום כוונות אלה למעשים. ישראל שלטה בכל המעברים לעזה ולכן נתפסה כאחראית לפתרון בעיית הסיוע, אך למעשה ישראל ראתה את עצמה מחויבת רק לחובותיה על פי הדין הבינלאומי, דהיינו - לאפשר את כניסת הסיוע לשטח שבשליטת האויב. הציפייה בדעת הקהל הבינלאומית הייתה שבתור הכוח הדומיננטי במרחב, הייתה מוטלת על ישראל לא רק חובתה המשפטית, אלא חובה לוודא את הגעת הסיוע לאוכלוסייה הנזקקת או לחלופין לתקן את יחסיה עם ארגוני הסיוע כדי שהמטרה ההומניטרית תושג. ההתעלמות החוזרת של גורמים ישראלים מציפייה זו נתפסה, גם על ידי פרשנים פרו-ישראלים מובהקים, כאטימות מוסרית ורגשית.⁴⁷

למרות הצהרות חד-משמעיות מצד צה"ל והמנהיגות הישראלית הבכירה,⁴⁸ ישראל לא הצליחה לשכנע את דעת הקהל הבינלאומית או את התקשורת הישראלית שאין רעב בעזה,⁴⁹ דבר שבא לידי ביטוי בקביעה נחרצת של הנשיא טראמפ במהלך שיחת טלפון עם ראש הממשלה נתניהו.⁵⁰ כמו כן, ישראל לא הצליחה להפריך בצורה משכנעת דיה את דוח האו"ם בנושא ה-IPC (Integrated Food Security Phase Classification) וזאת למרות שנפלו בו פגמים משמעותיים.

כמו במחדל הטיפול בתקשורת ובמאמץ ההסברה, גם בנושא הסיוע ההומניטרי הייתה חסרה כתובת ברורה וגורם רשמי אחד אחראי. היה צורך למנות אלוף ייעודי בצה"ל כפרויקטור לנושא הסיוע שיטפל בכל היבטיו מול הגורמים הרלבנטיים: מתן פתרונות למכשולים בשטח, ווידוא הגעת המזון לידי האוכלוסייה הנזקקת, ניהול הקשרים עם ארגוני הסיוע הבינלאומיים, סיפוק דיווח אמין ומציאותי לדרג הממונה, ודברור יעיל ומשכנע של מאמץ הסיוע הישראלי לתקשורת הבינלאומית.

לעיתים קרובות נתפסה ישראל כאטומה רגשית וכערלת לב כלפי סבלם של אזרחי עזה. היה מקום, ועדיין ישנו, לשדר מסר של חמלה על ידי פתיחת מרפאות צה"ל ליות למתן סעד במקרים ייחודים, וכן על ידי חידוש הטיפול של עזתים חולי סרטן בבתי חולים בארץ. גם אם קיימים רגשות בציבור נגד מחוות כאלה, ממשלה אחראית צריכה לדעת להתמודד עם תחושות בעם, כנים ומובנים ככל שיהיו, ולפעול לפי האינטרס הלאומי.

46. [נתניהו: "לא נוכל לעמוד בתמונות של הרעבה המונית מול האמריקנים"](#), כאן 19.5.25.

47. [David French, Israel Must Open Its Eyes, 3.8.25](#)

"The dominant power in Gaza is Israel, not Hamas, and Israel, not Hamas, is the only entity with both the power to control aid distribution and the ability to obtain and distribute aid in the Gaza Strip. There is no way for Gazans to feed themselves. They are utterly dependent on Israel, and Israel removed the United Nations from the aid distribution network without replacing it with an effective alternative."

[Ross Douthaut, How Israel's War Became Unjust, 26.7.25](#)

"Deaths from famine are a clearer matter, which is why the threat of starvation is leading even some of Israel's strongest supporters to [warn](#) its government that something must be changed. Here, Israel has made a strategic choice, trying to separate food distribution from a system that it argues Hamas was exploiting for its own purposes. But if your strategic choice leads to children dying of starvation when the food is available to feed them, then a civilized nation has to make a different choice — even if that makes things easier for its enemies to some degree."

48. [Netanyahu denies reports of starvation in Gaza, blames Hamas for stealing aid](#), AP 28.7.25.

49. [צה"ל מתעקש שאין רעב בעזה - וטוען: חלק מהתיעודים שהופצו - של ילדים רזים מתימו](#), Ynet 22.7.25.

49. [The Price of Flour Shows the Hunger Crisis in Gaza](#), עמית סגל, The Free Press, 24.7.25.

49. [Gazans Are Dying of Starvation](#), NYT 24.7.25.

50. [טראמפ התפוצץ על נתניהו בשיחת טלפון: יש רעב בעזה, ראיתי הוכחות](#), כיפה 8.8.25.

ה. טיפול לקוי ברשתות החברתית

ההסברה הישראלית במישור הרשתות החברתיות הוכרעה כליל. היחס בין תכנים אנטי-ישראלים לפרו-ישראלים בפלטפורמת טיקטוק במהלך מלחמת "חרבות ברזל" היה בערך 1:17.⁵¹ הכמויות האדירות של חומרים ויזואליים קשים משטחי הלחימה בחודשי המלחמה הראשונים, ומעורבות פעילה של מנועי השפעה בסין ורוסיה, היוו אתגר אשר למערכת הישראלית לא היה, ועדיין חסרים, כלים מתאימים להתמודד עמו.⁵² להמחשה: המענה הישראלי לקמפיין ההרעבה ברצועת עזה שהוביל חמאס ברשתות החברתיות נוצר באיחור, התכנים היו בלתי משכנעים ולא תואמים, הם לא נצפו ולא חדרו לתודעה של הקהלים הרלוונטיים, ולכן היו בלתי אפקטיביים.⁵³

הרשתות החברתיות הן שדה הקרב המשמעותי ביותר להשפעה על דעת הקהל בקרב צעירים. מדובר במרחב דיגיטלי אנרכי ובלתי סדור המבליט קיטוב ושיליות ומהווה אתגר קשה עבור כל ממשלות המערב⁵⁴ – אך ישראל אינה יכולה להתנחם בכך, ואינה יכולה להרשות לעצמה כישלון כה צורב, המביא לתפיסתה בקרב ציבורים צעירים נורמטיביים כה נרחבים כמדינה מצורעת הראויה לכל גינוי. הכשל העמוק והמתמשך של ההסברה הישראלית בפלטפורמות אלה גורם לכרסום מסוכן בעצם הלגיטימיות של קיומה של מדינת ישראל בעיני סטודנטים וצעירים ברחבי העולם. ישראל פועלת מול אתגר זה באמצעות לפחות חמישה גופי ממשלה העובדים כל אחד בנפרד, בהיעדר תיאום ובהיעדר בקיאות ומקצועיות מספקות. גופים אלו יצרו לפחות שש מערכות בקרה יקרות וחופפות, שחלקן כבר נזנחו.⁵⁵ ללא מאמץ מיוחד מול הפלטפורמות המרכזיות בהובלת גורם רשמי מומחה אחד ובכפיפות ישירה לראש מערך ההסברה הלאומי, הכשל המתמשך בתחום הדיגיטל אינו צפוי להשתפר.

⁵¹ [TikTok posts on Israel-Gaza war are overwhelmingly pro-Palestinian](#), Washington Post, 7.10.25.

⁵² [With a Little Help From Moscow and Beijing, Israel Lost the Social Media Battle](#), הארץ 5.9.25.

⁵³ להלן הערכת מומחה הדיגיטל של ה-Atlantic Council לגבי המאמץ הישראלי הרשמי ברשתות החברתיות:

"Israel's public position — a nation forced into a defensive war and making every effort to minimize civilian casualties — is eroded by more documentary evidence each day" online, said Emerson Brooking, the director of strategy at the Digital Forensic Research Lab of the Atlantic Council, which studies online communities... In contrast, Israel's attempts at reaching online audiences have faltered, said Mr. Brooking of the Atlantic Council. The Israeli government appeared to be "de-emphasizing persuasion altogether," he said, in favor of trying to shut down Palestinian social media posts by targeting cellphone and internet towers in Gaza.

⁵⁴ [Americans' Views of Israel-Gaza War Shift Alongside Changing Social Media Posts](#), New York Times, 1.10.25

⁵⁴ ראיון עומק של עזרא קליין עם מרטיו גורי בניו יורק טיימס 25.2.2025:

<https://www.nytimes.com/2025/02/25/opinion/ezra-klein-podcast-martin-gurri.html>

⁵⁵ גופי הממשלה הפועלים בנושא הדיגיטלי, אך ללא תיאום ביניהם: משרד החוץ, משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות, משרד הביטחון, מחלקת השפעה באגף מבצעים בצה"ל, דובר צה"ל.

ראה הארץ 21.9.24:

['Inseparable From the War': Despite Failure of Israeli Social Media Influence Companies With Hamas, a New Industry Is Emerging.](#)

פרק שלישי: צעדי חירום נדרשים לתיקון תדמית ישראל

האם הנזק התדמיתי לישראל בר תיקון? התדמית של ישראל בעולם, לאחר יותר משנתיים של לחימה ברצועת עזה, נמצאת בשפל שפוגע בביטחון הלאומי של המדינה, וכן בביטחון הקהילות היהודיות בתפוצות. ההכרזה על אודות הפסקת אש בעזה משולה להנחת חוסם עורקים להפסקת דימום. הפגנות אנטי-ישראליות ממשיכות, אמנם בתדירות ואינטנסיביות פוחתות, וניכרת שחיקה בסובלנות הסביבה הכללית במדינות רבות להפרעות לסדר הציבורי. בה בעת, תהליכי החרם השקט ממשיכים להעמיק ללא סימן להיחלשות, במיוחד במישור האקדמי⁵⁶ ובמישור התרבותי. ההליכים נגד ישראל בבית הדין הבינלאומי לצדק, בבית הדין הפלילי בהאג ובערכאות משפטיות במדינות שונות ממשיכים להוות איום חמור על תדמית ישראל וכן על יכולתם של חיילים ונבחרי ציבור ישראלים להסתובב בעולם בבטחה מבלי לחשוש ממעצר.

יתר על כן, משך המלחמה ועוצמתה סיפקו הזדמנות להתפרצות קריאות לשלילת עצם זכות קיומה של ישראל באופן שהשאיר רושם עמוק בקרב הדורות הצעירים. אנו עדים גם לתהליך מדאיג של נרמול (mainstreaming) ביטויי שנאה קמאית ליהודים בהסכמים ובבמות ציבוריות בולטות בארצות הברית. התארכות המלחמה ומשך פעילויות המחאה נגד ישראל השאירו כתם שמחייב את ישראל לנקוט צעדי חירום מיידיים, וכן לאמץ תכנית תיקון מקיפה וארוכת טווח למערך ההסברה של ישראל.

צעדים חיוניים בטווח הזמן המיידי:

א. מינוי ראש מערך הסברה לאומי

יש למנות מיידיית אישיות מקצועית בכירה ומקובלת על שני צידי המתרס הפוליטי. מתפקידו יהיה לבנות מחדש את מערך ההסברה הלאומי ולהוביל ולנהל את המאמץ לשיקום התדמית של מדינת ישראל. ראש מערך ההסברה יישם צעדי חירום מידיים נדרשים ויגבש תכנית עבודה ארוכת טווח להתמודדות עם אתגרי ההסברה של ישראל. ראש המערך יהיה בעל יכולת הופעה ושכנוע בפני הקהילה הבינלאומית וכן ימנה צוות דוברים בעלי יכולת תקשורתית גבוהה מטעמו. יקודם תיקון חוק אשר יכפיף את זרועות ההסברה להנחיות והכוונה של ראש מערך ההסברה, וכן יקודם חוק תקציב חירום למימון צעדי החירום ותוכנית ההסברה ארוכת הטווח.

ב. הקמת צוות חירום תודעתי לטיפול בהאשמת ישראל ברצח עם

על ממשלת ישראל להפנים שהמדינה ישובה על ספסל הנאשמים בעוון החמור ביותר ובפני הערכאה הבכירה ביותר – משפט המעמיד את ישראל במצב מסוכן במיוחד שישפיע על מעמדה הבינלאומי למשך עשורים קדימה. יש להכיר בכך שהעם היהודי כולו יושפע עמוקות מהפסיקה ויש לראות את ההיערכות להגנה במונחים היסטוריים.

56. גם סיום המלחמה אינו מבטיח שהחרם האקדמי ייגמר. להפך, הארץ 24.10.25

יש להתייחס להגנה במשפט כפרויקט לאומי. יש להפסיק מיד את המתקפות הפוליטיות על בית הדין הבינלאומי לצדק על ידי שרים בישראל,⁵⁷ ולהיערך להגנה על שמה הטוב של המדינה באופן ענייני ומיטבי. יש לבחון היטב את הסיבות להפסד בפני בית הדין בתיק אונר"א ולהפיק לקחים נדרשים, הן מבחינת החולשות בתיק שהציגה ישראל והן מבחינת הכרת הפוליטיקה הפנימית של בית הדין.

לצד הצוות המשפטי, צריך לפעול מערך מחקר שיכין דוחו"ת תשובה מנומקים לשלל הדוחות שפורסמו נגד ישראל ושכבר הוצגו בפני בית הדין, ולפרסמם ברבים.⁵⁸ קצין מטה בכיר, נציג אישי של הרמטכ"ל, ישתתף כחבר קבע בצוות בהיקף מלא כדי לוודא את רתימת כלל היכולות של צה"ל באיסוף החומרים הנדרשים לבניית קו הגנה משכנע, כולל שימוש ביכולות האיסוף הקיימות באמ"ן ובמצבור הצילומים והידע שנאספו במהלך הלחימה, כולל גישה למידע מפליל על מטרות וכלל המשאבים והמידע הנחוצים לצוות ההגנה. תפקידו של קצין המטה יהיה לשבור מחיצות ולהבהיר למערכת הצה"לית והביטחונית את הנחיצות שבהנגשת מידע נדרש, וכן לרתום את המערכת להשגת מידע חיוני שטרם נמצא בידיה.

יש לנהל מאבק ציבורי ותודעתי ממושך ורחב היקף במקביל ובתאום עם מאמץ ההגנה המשפטי באולמות בית הדין. על כן, צריך לעמוד לרשות צוות הגנה גם צוות דיפלומטיה ציבורית בראשות ראש מערך ההסברה הלאומי שיוביל קמפיין מקצועי וממושך, שישתתף אך ורק את סדר העדיפויות של צוות ההגנה הישראלי. במידה רבה, מלחמת 'חרבות ברזל' לא דוברת על ידי המערכת הישראלית ונדרש כעת לדבר את פעולות המלחמה בדיעבד באמצעות בניית נרטיב מבוסס. צוות הדיפלומטיה הציבורית יטפל בתיקון עמודי היוקפידיה בנושא האשמת רצח העם וההרעבה בעזה⁵⁹ שמשקפים באופן חד צדדי בעליל את העמדה האנטי-ישראלית, וכן יתמודד פרטנית עם התצלומים של ילדים פלסטינים מורעבים שפורסמו בתקשורת אשר ניתן להפריך את אמיתותם. נדרש לרתום את חברות הפרסום המובילות בישראל לסייע בהתוויית הקמפיין, ביצירת תכני איכות עבור קהלים אסטרטגיים, ולא לשכנוע המשוכנעים כפי שהמערכת הישראלית עושה כעת.

נדרש ליזום מגע עם כתבים וחוקרים בעלי שם שדנים וכותבים בנושא האשמת רצח כדי להציג באופן ענייני ובלתי אמצעי את הצד הישראלי.⁶⁰ פעולה בסיסית זו טרם בוצעה בצורה מספקת, ונדרש לטפל בה באופן מיידי. מאמצים דומים בוצעו על ידי חוקרים ופעילי רשת וחוקרים, אך לא בצורה ממוסדת מטעם מדינת ישראל, שאף לעיתים לא השכילה להיעזר בתפוקתם בצורה מספקת.⁶¹

57. [Sa'ar: ICJ is a kangaroo court, weaponized by Israel's enemies](#), ערוץ 7 23.10.25.

58. בנושא האשמת הרעבה המכוונת וכמות הרגים בעזה:

IPC Report September 2025 [Famine confirmed in Gaza Governorate, projected to expand](#)

Lancet 13.9.25. [Stop the starvation: restore civilian aid and protect health care in Gaza](#)

Michael Spagat Report: [Violent and Nonviolent Death Tolls for the Gaza War: New Primary Evidence](#)

בנושא האשמת הג'נוסייד:

UNHCR Independent International Commission of Inquiry: [Legal analysis of the conduct of Israel in Gaza](#)

[pursuant to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide](#)

[International Association of Genocide Scholars Resolution on the Situation in Gaza](#)

[Amnesty International Gaza Genocide Report 2024](#)

https://en.wikipedia.org/wiki/Palestinian_genocide_accusation 59.

https://en.wikipedia.org/wiki/Gaza_genocide

https://en.wikipedia.org/wiki/Gaza_Strip_famine

60. [Is Israel Committing Genocide: Piers Morgan Uncensored](#) 24.4.24.

61. [Is Israel Committing Genocide in Gaza? | The Ezra Klein Show](#) עם חוקר הג'נוסייד Phillipe Sand 13.8.25.

61. ראה לדוגמה הדו"ח המפורט מאת מכון בגין-סאדאט למחקרים אסטרטגיים מ-9.7.25: [בחינה ביקורתית של האשמות](#)

"רצח העם" במלחמת חרבות ברזל.

לצד ההיבט המשפטי ומישור הדיפ"ץ, נדרשת גם פעילות דיפלומטית נרחבת מול המדינות החברות בבית הדין, היות שבית הדין מושפע בעקיפין מעמדותיהן. יש להציג את תיק ההגנה של ישראל ישירות מול הממשלות בכל הדרגים הרלוונטיים כדי שאלה ישתכנעו בהיעדר הבסיס העובדתי ובחוסר הצדק שבהאשמות.

יש מקום לחידוש פעילות הסיוע הרפואי לעזתים החולים במחלות קשות ולהקמת מרפאות ייעודיות לטיפול במקרים הומניטריים ייחודים בצד הישראלי של הקו הצהוב. המלחמה בעזה נתפשה על ידי רבים במערב כמלחמה אכזרית שבמהלכה ישראל מיעטה במאמצים להימנע מפגיעה בבלתי מעורבים ונסחפה לפעולות הרס בלתי מוצדקות מבחינה צבאית. רצוי לנקוט כעת בצעדים ממשיים של גילוי אכפתיות לסבל אזרחי בעזה, כפי שאפיין תמיד את פעולות ישראל בתקופה שקדמה ל-7 באוקטובר.

יש להכיר בכך שפסיקת בית הדין הבינלאומי לצדק ICJ תשפיע עמוקות על דעת הקהל המערבי, ולכן הפיתוי לעסוק בדה-לגיטימציה של בית הדין במקום להתמודד ולהיערך ברצינות הנדרשת להצגת קו הגנה משכנע באולם בית הדין, היא אסטרטגיה שנדונה לכישלון. דחיית ההאשמות נגד ישראל תתרום רבות להסרת הכתם המוסרי שהשאירה המלחמה, ותפגע עמוקות בניסיונות לבדד את ישראל. אם חלילה יפסוק בית המשפט בסופו של דבר נגד ישראל, הדה-לגיטימציה המשמעותית ביותר שישראל יכולה לעשות לפסיקה היא ניהול הגנה עיקשת ועניינית על חפותה.

ג. רתימת העם היהודי וקהלים פרו-ישראלים לחיזוק הלגיטימציה של ישראל

מתבקש שנשיא המדינה יכנס דיון בבית הנשיא כדי לדון בהקמת מסגרת ארגונית קבועה משותפת למדינת ישראל, לנציגים מהעולם היהודי והעולם הנוצרי אוהב ציון לאימוץ תכנית-על להגנה על זכות הקיום של מדינת ישראל ולבלימת הקמפיין לקעקוע הלגיטימציה שלה.

המתקפה הנוכחית על תדמית ישראל מכוונת לא רק לפעולותיה במהלך הלחימה בעזה, אלא גם נגד עצם זכותה להתקיים כמדינה המבטאת את זכות העם היהודי להגדרה עצמית. מתקפה זו מוצאת אוזניים קשובות בקרב קהלים חשובים וחיוניים שאסור לאבדם - צעירים יהודים בזרמים הליברלים, צעירים אוונגליסטים פרוגרסיביים, פלחים נרחבים מהסטודנטים בקמפוסים בצפון אמריקה ואירופה, וחוגים אמריקאיים משמעותיים בשמאל ובימין הלא קיצוניים המושפעים מהשיח הרעיל בקצוות המחנות שלהם.

ישראל זקוקה לסיועה של התפוצה היהודית ושל הקהלים הנוצריים הפרו-ישראלים כדי להציג שוב את הנרטיב ההיסטורי היהודי ולהחזיר את המונח "ציונות" למקום של כבוד בלקסיקון העולמי. ישראל תתקשה להתמודד לבדה מול מסע השמצה חובק עולם ברשתות החברתיות, בקמפוסים, ובקצוות של המערכת הפוליטית האמריקאית, ולכן היא זקוקה לסיוע ידידיה בקידום תכנית-על להתמודדות יזומה ולמיתוגה מחדש של ישראל.

פרק רביעי: עקרונות לתוכנית עבודה לשיקום מערך ההסברה הישראלי

בפרק זה יוצג מתווה לתוכנית עבודה לטיפול בכשלים, ולהמרצת מערך ההסברה והדיפלומטיה הציבורית הישראלי בתחומים החיוניים לתיקון תדמית ישראל. מטרת המתווה היא לספק מעין מפת דרכים ולסייע לכוון את מערך ההסברה הישראלי אשר התקשה להתמודד באתגרים שהציגה מלחמת חרבות ברזל.

א. שיפור הטיפול בתקשורת

הטיפול בתקשורת הזרה לא נוהל במהלך מלחמת חרבות ברזל - זירת התקשורת הבינלאומית הוזנחה קשות ולא נוהלה על ידי גורם מרכזי אחד במערכת הישראלית. לא הייתה חלוקת אחריות מספקת בין מטה משרד החוץ לבין הנציגויות בעולם כדי לוודא כיסוי של תוכניות מרכזיות, ולא התקיים שיתוף פעולה סדור בין זרועות הדוברות השונות של ישראל.

דוברים ישראלים רשמיים כמעט ולא הופיעו על המסכים בתקשורת הבינלאומית. פניות למידע קונקרטי על אודות פעולות צה"ל לעיתים קרובות לא נענו על ידי אף לא אחד מהמגורמים הרלוונטיים: משרד החוץ, דובר צה"ל, ולשכת ראש הממשלה. במהלך המלחמה לא התקיימו תדרכים סדורים לתקשורת הבינלאומית על ידי דובר צה"ל, דוברות מתאם פעולות צה"ל בשטחים, דוברות משרד החוץ או מערך ההסברה הלאומי, כדי לתת מענה לשאלות מדיניות, לדברור הסיוע ההומניטרי, ולהתמודד עם דיווחים מאתגרים מהשטח על בסיס בדיקה ותחקור. בהיעדר ראש מטה הסברה לאומי, ובהעדר כתובת אחת אחראית לנושא, הטיפול בתקשורת הבינלאומית לא נוהל.

היעדר דובר רשמי לממשלת ישראל - נכון לינואר 2026, למדינת ישראל אין ראש מערך הסברה לאומי קרוב לשנתיים. יש למנות בעל תפקיד זה בדחיפות לצורך תיאום המסרים ושיתוף הפעולה בין גופי הדוברות הרשמיים השונים, צבאיים ואזרחיים כאחד. בנוסף, אי איוש תפקיד חשוב זה משמעותו בפועל שלא היה למדינת ישראל דובר אזרחי מוסמך להצגת מדיניות הממשלה בנוגע למטרות ארוכות וקצרות הטווח של הלחימה בעזה, זאת בניגוד לדמוקרטיה אחרות שבהן גם בימי שגרה דובר ממשלתי מקיים מסיבת עיתונאים לפחות פעם בשבוע. בהיעדר גורם מתדרך סדור וכתובת רשמית לקבלת פניות, גופי התקשורת הבינלאומיים התסמכו על התבטאויות קיצוניות של שרים וגורמים פוליטיים אחרים שלא שיקפו את הקו הממלכתי ואת המדיניות המוצהרת של מדינת ישראל, וכן על מידע שהגיע מחמאס.

נוכחות משמעותית של תקשורת בינלאומית בישראל: אתגר והזדמנות - התקשורת הבינלאומית נוכחת בישראל בהיקף עצום, גם בהשוואה לאזורים בהם מתרחשים מלחמות או סכסוכים משמעותיים. לשם השוואה, בעוד שמעל 700 כתבים זרים סיקרו ומסקרים את מלחמת "חרבות ברזל", כ-2% מכך סיקרו ומסקרים את המתרחש בסוריה, כולל במהלך מלחמת האזרחים.⁶² גם בימי שגרה, חיים ופועלים בישראל כ-350 כתבים בינלאומיים, מספר המתקרב למספר הכתבים הזרים הפועלים בווינגטון ובלונדון. היקף עצום זה דורש מזרועות הדוברות בישראל קשב ומשאבים כדי לספק מידע, להיענות לפניות, להציע מראיינים, ולנהל קשר יזום עם גופי התקשורת הזרים.

62. 18.8.24, [Some Questions for Reporters in Gaza](#), Canadian Jewish News.

היקף הנוכחות של התקשורת הבינלאומית בישראל מגלם אתגרי והזדמנות יחדיו. אתגר – מכיוון שהדבר חושף את מדיניות ישראל ואת פעילות צה"ל לעין בוחנת ולביקורת תמידית, לעיתים מופרזת. הזדמנות – מכיוון שבטיפול נכון, נוכחות כלי התקשורת עשויה לייצר הזדמנויות רבות לתקשור נקודת המבט הישראלית.

תיעוד תקשורת ישראלית על חשבון התקשורת הזרה - קיימת העדפה מובנית לתקשורת הישראלית בקרב כל זרועות הדוברות בישראל. העדפה זו הגיונית במשטר דמוקרטי הקשוב לאזרחים ולביקורתם ומעוניין לספק להם דין וחשבון. תיעוד זה בולט במיוחד בדובר צה"ל, שבו רק כ-10% מכוח האדם, מתוך כ-700 תקנים, מוקצה לטיפול בתקשורת הבינלאומית. למרות החשיבות במתן מענה לציבור הישראלי, חלוקת סדר הכוחות באופן זה אינו סביר במציאות הישראלית, ובוודאי לא בעת מלחמה בה המדינה מתמודדת עם ביקורת משמעותית בתקשורת העולמית מחד, וזקוקה לתמיכה בינלאומית ולגיטימציה מאידך.

לסיכום, האתגרים המשמעותיים בתחום הפעילות מול התקשורת המסורתית הינם:

- א. היעדר סמכות-על המנהלת ומובילה את מאמץ הדוברות הישראלי.
- ב. העדפה מבנית לתקשורת הישראלית על פני התקשורת הבינלאומית.
- ג. הסתמכות יתר על דובר צה"ל גם באירועים שאינם צבאיים במהותם.
- ד. תגובה איטית ולעיתים לא מדויקת. במקרים רבים במהלך מלחמת חרבות ברזל, פניות התקשורת הבינלאומית לא נענו כלל.

להלן ההמלצות המרכזיות לשיפור הטיפול בתחום התקשורת:

1. מינוי גורם-על לתיאום והובלת מאמץ הדוברות הישראלי - גורם זה יהיה אחראי על תכלול והנחיית כלל גופי הדוברות האזרחיים והצבאיים כאחד. שני התפקידים הרלוונטיים, ראש מערך ההסברה הלאומי ומנהל מטה ההסברה הלאומי, אינם מאוישים כבר זמן רב.

ראש מערך ההסברה הלאומי ישקף לדרג המדיני את הערכת המצב התדמיתית של מדינת ישראל וינחה את כלל גופי הדוברות הרשמיים בהתאם להנחיות הדרג המדיני. ראש המערך יהיה אחראי על אחידות המסר, ישתתף בעיצוב תגובות ויוזמות מדיניות ויוודא שמתקיים הליך סדור של תדרוכים תכופים לתקשורת הבינלאומית על ידי זרועות הדוברות של ישראל. הוא יוודא שזרועות הדוברות תאוישנה בעתודת דוברים מוכשרים ובעלי יכולות הופעה ושכנוע גבוהות.

2. הגדרה מחודשת של תחומי האחריות של גופי הדוברות הישראליים - במלחמת 'חרבות ברזל' כמו גם במבצעים צבאיים אחרים, השתרשה הסתמכות יתר על דובר צה"ל במקום על זרועות הדוברות האזרחיות האמורות לטפל בנושאים המדיניים. העובדה שישראל מרבה להציב דובר במדים, גם בנושאים שאינם בעלי היבט צבאי, אינה משרתת את האינטרס ההסברתי הישראלי.

על דובר צה"ל להתמקד בדברור אירועים צבאיים בלבד ולהימנע מכל עיסוק בנושאים מדיניים, בהם יעסקו גופי הדוברות האזרחיים – מערך ההסברה הלאומי ומשרד החוץ. דובר צה"ל יבנה את כוח האדם שלו בצורה מאוזנת יותר כדי לספק מענה הולם לכלי התקשורת הזרים הרבים הפועלים בישראל.

בעת חירום יוקם חמ"ל משותף לזרועות הדוברות של ישראל שיינטר בזמן אמת את הדיווחים בתקשורת הבינלאומית ויהיה מוקד משותף לזרימת מידע ולתיאום מסרים לכלל זרועות הדוברות של המדינה. פקודת רמטכ"ל תקבע שהעברת מידע ושיתוף פעולה בין דובר צה"ל למשרד החוץ ושאר זרועות הדוברות הינם חלק הכרחי מפעילות הדוברות בעת שגרה ובמיוחד בעת מלחמה.

3. חלוקת גזרות וניהול מנגנון ויודא טיפול בפניות חשובות - צוות ראש מערך ההסברה הלאומי יוודא חלוקת גזרות כדי לוודא כיסוי וטיפול בגופי התקשורת החשובים ביותר. לסבר את האוזן, פירס מורגן הודיע בשידור שהוא טרם קיבל החלטה האם ישראל מבצעת רצח עם. אירוע כגון זה מחייב את הדוברות הישראלית ליצור קשר יזום עם מורגן ולספק תיק תשובות לכל אחת משאלותיו, (מה שלא נעשה במקרה זה. לעתים נדירות ראוי להתעלם מפניית גוף תקשורת ולהסתפק באי מתן תגובה. אך על פי עדויות רבות במהלך הלחימה, אי מתן מענה הפך לשיטה. מערכת הדוברות הישראלית קרסה, ולרוב לא השיבה לפניות עיתונאים.

מומלץ ללמוד ולהטמיע את מודל ה-2-2-2 הטאיוואני, המחייב את הגורמים הרשמיים להגיב לאירועי מידע כוזב בשתי תמונות, מאתיים מילים ותוך עשרים דקות.⁶³ יש צורך בצוות תגובה מהיר ובמדד שעל פיו תיבחן עמידה ברף זה על ידי שקלול הפניות מכלי התקשורת והמענה אליהם, כמו גם התגובות לפוסטים ויראליים כוזבים ברשתות החברתיות.

4. הגברת השימש ביכולות מודיעין - לכל מטרה שנתקפת על ידי צה"ל קיים "תיק מטרה" שבו מוצגות ראיות מפלילות המצדיקות את התקיפה. פרטים לא מסווגים מתיקים אלה צריכים לשמש לדברור פעילויות לוחמה שגורמות לישראל נזק תדמיתי קשה במיוחד, דוגמת תקיפות בבתי ספר ובבתי חולים שגרמו פגיעה באזרחים. חומרים כאלה כמעט שלא הוצגו לתקשורת הבינלאומית, גם במקרים שהנזק לתדמית ישראל היה רב.

ב. אתגר הרשתות החברתיות

מערכת ההסברה הישראלית הובסה לחלוטין בזירת הרשתות החברתיות – כבר מחודש אוקטובר 2023, היחס בין תכנים פרו-ישראליים לאנטי-ישראליים בפלטפורמת טיק טוק היה לא פחות מ-17:1. מדובר בכישלון אסטרטגי של מערך ההסברה הישראלי שאין לו כרגע מענה עבירו. פעילות ממשלת ישראל בתחום הרשתות החברתיות מנוהלת על ידי לפחות חמישה גורמים ישראליים שונים (משרד החוץ, משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות, משרד הביטחון, מחלקת השפעה באגף מבצעים בצה"ל, דובר צה"ל), שפועלים כמעט ללא תיאום, תוך בזוז משאבים ובהיעדר מקצועיות נדרשת. אם הנושא החיוני הזה לא ירוכז תחת גורם מוביל ומנחה אחד המצב אינו צפוי להשתפר.

הרשתות החברתיות הן מקור מידע חדשותי עיקרי עבור ציבורים עצומים - לרשתות החברתיות יש תפקיד כפול בחייהם של המשתמשים. מצד אחד, הן משמשות פלטפורמה לאינטראקציות חברתיות ומן הצד השני, הן מקור חדשותי לכל דבר ועניין. לפי מחקרים⁶⁴ נכון לשנת 2025, יותר משלושה מיליארד בני אדם השתמשו בפייסבוק, ובין 1.5-2.5 מיליארד בני אדם השתמשו בכל אחת מהפלטפורמות YouTube, WhatsApp, אינסטגרם וטיקטוק. עובדה זו נותנת בידי הרשתות כוח עצום בעיצוב התודעה הבינלאומית בנושאים שונים, ביניהם ישראל. כאמור, רבים מאותם משתמשים צורכים חדשות דרך הפלטפורמות. אמירה זו נכונה לגבי 35% מתושבי כדור הארץ, כאשר בארצות הברית היא נכונה לגבי כ-54% מהאנשים,⁶⁵ מה שהופך את הרשתות למקור מידע חדשותי מרכזי יותר מהטלוויזיה ומהתקשורת הכתובה.

63. [How Did Taiwan's Civil Society Counter Foreign Information Manipulation?](#), DSET, 16.6.24.

64. [Social Media Users 2025](#), Priori Data, 1.16.25.

65. [Social media overtakes TV as main source of news in US, analysis finds](#), Guardian, 17.6.25.

הטיה אנטי-ישראלית מובנית - זירת הרשתות החברתיות מאופיינת בהטיה אנטי-ישראלית. מספר המשתמשים ממדינות ערביות ומוסלמיות, לצד משתמשים מערביים אנטי-ישראלים, גדול בהרבה ממספר המשתמשים הישראלים, היהודים והפרו-ישראלים. בנוסף, הוכח שבחלק מהרשתות החברתיות יש הטיה מערכתית נגד ישראל. כך, מחקר של הוול-סטריט ג'ורנל הראה שחשבונות טיקטוק חדשים בעלי מאפיינים שאינם קשורים לישראל או לסכסוך הישראלי-ערבי מקבלים בדחיפה תכנים אנטי-ישראלים בוטים כמעט מיד עם פתיחת החשבון.⁶⁶ בכירים לשעבר בחברה העידו שקיימת הטיה בקרב ההנהלה ובקרב הצוותים הקובעים אילו תכנים ראויים להופיע בפלטפורמה, ואלו לא.⁶⁷

מגבלות על המערכת הישראלית הרשמית - תכנים אנטי-ישראלים אלה מהודדים ומועצמים על ידי שחקנים מדינתיים ולא-מדינתיים בעלי אינטרס המפעילים חשבונות מזויפים ("בוטים") אשר מגבירים את חשיפתם ויוצרים תכנים חדשים, חלקם כוזבים וכאלה שנוצרו על ידי בינה מלאכותית. כל שימוש ישראלי בבוטים ובטכנולוגיות אחרות שנועד לאזן את ההטיה נגד ישראל, צריך להתבצע בזירות ועל פי כללי האתיקה האינטרנטית. למרות שרוב השחקנים משתמשים בשיטות אלה, ישראל הרשמית אינה יכולה להרשות לעצמה התנהגות חתרנית וספק חוקית כפי שנוהגים שחקני רשת הפועלים מטעם ממשלות דוגמת סין, רוסיה וקטאר. חשוב לציין בהקשר זה, שפתרונות המבוססים על קידום ממומן של תכנים הוכחו כבעלי תועלת חלקית בלבד, ולעיתים אף כמזיקים, משום שהם נתפסים כבלתי אמינים.

מאפייני האתגר וכיווני פתרון - המאמץ האנטי-ישראלי ברשתות החברתיות מאופיין ביוזמה והתמדה לאורך זמן ובכל מצב פוליטי ניתן. מנגד, המאמץ הפרו-ישראלי מאופיין בתגובתיות לקמפיינים שליליים וממוקד סביב תקריות ואירועים ספציפיים. יש ללמוד מהיריבים כיצד לקדם מאמץ רציף, יצירתי ותקיף גם בעתות שיגרה.

לצד זאת, יכולת הניטור במערכת הישראלית לקויה. ישראל מזהה מגמות שיח באיחור, למשל התהוות קמפיין "ההרעבה" ברצועת עזה שהוביל חמאס, ומתקשה בהכנת מענה הולם, הן בקצב והן באיכות והתאמת תכנים. המאמץ הישראלי מבוזר ומנוהל על ידי גורמים לא מתואמים, דבר שאינו מאפשר איגום משאבים וריכוז יכולות.

גופי ההסברה הרשמיים הפעילים ברשתות מייצרים תכנים מעונבים שלרוב משכנעים את המשוכנעים ונעדרים היבט יצירתי ו"בועט" הנדרש להצלחה ברשת. כך נמנעה מהם האפשרות להפוך ויראליים ולהגיע לקהל רחב, במקרה הטוב. במקרה הרע, התוצרים נתפסים ככוחניים ומסבים נזק למדינת ישראל שממילא נתפסת כאלמה וכוחנית - תדמית ממנה היא מנסה להתנער. בנוסף, תכנים אלו מחויבים בשרשרת אישורים איטית ובהתאמה לאינטרסים של הממשלה והשר הממונה, ולא בהכרח תואמים את הצורך ההסברתי.

אין זה אומר שמשרד החוץ, דובר צה"ל, מתאם פעולות הממשלה בשטחים וגורמים ממלכתיים אחרים צריכים להפסיק לייצר תכנים רשמיים הנחוצים לזרימת מידע והנגשתו ולהפרכת טענות סרק, אבל יש לשנות את הגישה הכללית. תפקיד המערכת הישראלית הוא לייצר תנאים שיאפשרו שוק חופשי של יצירת תכנים פרו-ישראלים איכותיים, אמינים ויראליים. משימה זו מחייבת הושטת יד למשפיעני רשת מרכזיים המשמשים כסוכני דעה מול קהלים אסטרטגיים, וכן יצירת תנאים מיטביים עבור פעילות המשפיענים הפרו-ישראלים בארץ ובחו"ל.

66. [How TikTok Brings War Home to Your Child](#), WSJ, 22.12.23.

67. "בודקי העובדות בטיקטוק מסתמכים על אל-ג'זירה": חשיפה בלעדית מתוך ענקית הטכנולוגיה, N12, 18.8.24.

- לסיכום, האתגרים המשמעותיים בתחום הפעילות ברשתות החברתיות הינם:
- א. הטיה אנטי-ישראלית מובנית ויתרון כמותי מובהק לגורמים עם נטייה אנטי-ישראלית.
 - ב. מאמץ אנטי-ישראלי רציף, ממוסד, המגובה כנראה על ידי סוכני השפעה ברמה מדינתית.
 - ג. מאמץ ישראלי מבוזר המנוהל על ידי גופים רשמיים רבים ללא תיאום, המאופיין בתגובות איטיות ומגושמות לקמפיינים שליליים, וגישה כללית נעדרת מקצועיות, יוזמה ויצירתיות.
 - ד. אי-רתימת היכולות הכבירות של חברות הטכנולוגיה הישראליות, בקרב הדור הצעיר בישראל ובקהלים הפרו-ישראלים בחו"ל.

להלן ההמלצות המרכזיות בתחום ההתמודדות עם אתגר הרשתות החברתיות:

1. ריכוז הטיפול ברשתות החברתית בידי אגף מקצועי אחד ובכפיפות ישירה למערך ההסברה הלאומי.

תפקידי היחידה המורחבת הזו יכללו:

- פיתוח תורות ושיטות להתמודדות באמצעים אלגוריתמיים בנחיתות המובנית של ישראל ברשתות.
- רתימת היכולת של החברות הטכנולוגיות וחברות הפרסום בישראל לניהול קמפיינים פרו-ישראלים ויצירת השפעה מול קהלים אסטרטגיים. פיתוח ואיגום הכישורים הנדרשים בתחום הקריאייטיב, מחקר, דאטה, ניתוח שיח, טכנולוגיה ו-OSINT.
- רתימת סקטור ה-trust tech (המנטר הפרות של כללי הקהילה ברשתות החברתיות) הישראלי לניטור מהיר של מתקפות הש-פענה נגד ישראל, בלימתן ופיתוח יכולות נגד. ישראל היא אחת המובילות בעולם בתחום טכנולוגיות האמון ברשת, אך עד כה לא נעשה שימוש ביכולות אלה לקידום מאמץ ההסברה הישראלי.
- ניהול הקשר עם הפלטפורמות המרכזיות להסרה מהירה של מידע כוזב ותכנים המפרים את תנאי הקהילה.
- הקמת אגף רשתות חברתיות במערך ההסברה הלאומי שבין תפקידיו יהיה ליצור תנאים נוחים ליצירת תכנים פרו-ישראלים, בשיתוף פעולה עם החברה האזרחית. פעילות זו תכלול פתיחת חוות יצירה בקמפוסים הישראלים, אירוח משפיענים לפי קהלי יעד, ווידוא יצירת תכנים לפי פילוח קהלים ויעדים אסטרטגיים.
- ניהול הטיפול בתכנים האנטי-ישראליים בויקיפדיה ובמנועי החיפוש של פלטפורמות הבינה המלאכותית.
- התמודדות עם ההשפעה הזרה (הסינית והרוסית, למשל) באמצעים מדיניים ואחרים.

2. קידום מיזם משותף לישראל וליהדות התפוצות להתמודדות עם אתגר הרשתות החברתיות

ישראל תתקשה להתמודד בכוחות עצמה עם מכלול האתגרים שמציבות בפניה הרשתות החברתיות, מבחינת יכולות, תקציב, מנהל, והכרות מעמיקה עם הקהלים. מרחב הרשתות החברתיות מהווה אתגר עצום כמו גם הזדמנות עצומה – אך ישראל זקוקה לסיוע וליכולות היצירה, התחכום, הקשר הבלתי אמצעי עם קהלים הקיימים בקרב צעירי העם היהודי וידידיה הלא-יהודים של ישראל. מיזם זה יהיה חלק מרכזי מפעילות הארגון המשותף לקידום מיתוגה של ישראל.

ג. שיקום מעמד ישראל במרחב האקדמי בחו"ל

בידוד ישראל בקמפוסים - ישראל מאתגרת בקמפוסים במערב באופן חמור מאי פעם, שמשפיע עמוקות על שלומם הפיזי והנפשי של הסטודנטים ואנשי הסגל היהודים, כמו גם על השיח הפוליטי במדינות. מאז מתקפת החמאס ב-7 באוקטובר עד סוף 2024 התקיימו כ-4000 הפגנות רבות משתתפים נגד ישראל בקמפוסים בארצות הברית. הקמפוסים היוו אתגר עצום עבור ישראל עוד מתקופת מבצע "עופרת יצוקה" (9-2008) כמקום מקוטב, המקדם תרבות ביטול והשתקה של דוברים ישראלים, ומגמות אלה העמיקו בסדרי גודל ניכרים בעקבות הלחימה הממושכת הנוכחית ברצועת עזה. למרות ירידה בהיקף ובעוצמת ההפגנות אחרי ההכרזה על הפסקת האש באוקטובר 2025, מאמצי ההרגעה של הנהלות האוניברסיטאות והצעדים שננקטו על ידי ממשל טראמפ, רמת העוינות והאנטי-ישראליות החריפה נותרה בעינה, במיוחד בקרב רובד נרחב בסגל

האקדמי. ישראל נשארה במוקד המחלוקת והמתנגדות לה נתפסות בעיני סטודנטים רבים כסמל המרכזי במאבק נגד אי-צדק גלובלי.

ישראל מצויה, שלא בטובתה, בחוד החנית של מלחמות התרבות בארצות הברית, תופעה שבאה לידי ביטוי מובהק בהקשר האקדמי. המרחב האוניברסיטאי הינו קריטי לשיח עם האליטה הפרוגרסיבית המתונה בארצות הברית, ואין לישראל עניין לקחת חלק במחלוקות על רקע נושאי המגדר, זכויות להט"ב, אפליה מתקנת, הגירת מיעוטים ושאר הנושאים המטלטלים את השיח האמריקאי. למרות הקושי, אל לישראל לנטוש את העיסוק במרחב האקדמי. יש להתעקש על הצגת הצדק ההיסטורי בנרטיב הציוני ועל הוצאת הסוגייה הישראלית-פלסטינית ממוקד הביקורת הפרוגרסיבית נגד מבני הכוח במערב.

האתגר האידיאולוגי בקרב חברי הסגל - הקושי שבפניו ניצבת ישראל בקמפוסים האמריקאיים אינו מסתכם רק בעמדת הסטודנטים, שיכולה להשתנות לפי תקופות ואירועים, אלא שנוספות עליו עמדות האנטי-ישראליות הקבועות בקרב שכבה רחבה של חברי הסגל. הקושי ממוקד במחלוקות ללימודי אנתרופולוגיה, לימודיים אתניים, לימודי מגדר ולימודי המזרח התיכון, ולמעשה קיים כמעט בכל המחלוקות ללימודים הומניים ומדעי החברה. מקורן של העמדות האנטי-ישראליות קשורות בתאוריות פוסט-קולוניאליות, שלפיהן ישראל מהווה קולוניה מערבית במזרח התיכון ללא זכות קיום כמדינה יהודית. מרצים בעלי קביעות וסגל זוטר פועלים לבסס תשתית אקדמית שתצדיק ותטמיע עמדה זו במחקרים ובקורסים שהם מלמדים, בגיוס סגל חדש בעלי קו אידיאולוגי דומה, בהופעות בתקשורת וברשתות ובעידוד פעיל של המחאות בקמפוסים. מתוקף גישתם האקטיביסטית, חברי סגל אלו רואים בהטמעת משנתם חלק חיוני מתפקידם, במקום לפתח אצל הסטודנטים חשיבה ביקורתית, בחינת מגוון דעות וביקורת אנליטית כפי שהאקדמיה הליברלית תפשה תמיד את תפקידה. נשיאי האוניברסיטאות במוסדות העילית הם לרוב בעלי ראייה רחבה ומתונה בהרבה ביחס לחלק מהמרצים והסגל שבניהולם, ונכונים לשמש בעלי ברית לשיפור היחס כלפי ישראל בקמפוסים.

השפעת הכסף הקטארי - מוערך כי קטאר השקיעה 4.7 מיליארד דולר במוסדות ההשכלה הגבוהה האמריקאיים בין השנים 2001 - 2021, יותר מכל מדינה זרה אחרת.⁶⁸ באמצעות מימון זר ממדינות המפרץ, הוקמו מרכזים ללימודי המזרח התיכון אשר שינו את פני המחקר וההוראה של הסכסוך הישראלי-פלסטיני במוסדות ההשכלה הגבוהה המובילים ברחבי ארצות הברית.⁶⁹ עם זאת, קיימות עמדות סותרות לגבי השפעה הישירה של כסף זר על מימון פעילות המחאה או על הארגונים המובילים פעילות זו. ראוי שהנושא ייבדק וייחקר על ידי גורמים מתאימים.

האוניברסיטאות שבמוקד המשבר - לא כל האוניברסיטאות זהות ברמת העיונות לישראל, ועיקר האתגר ממוקד באוניברסיטאות העילית.⁷⁰ יש בארצות הברית כעשרים מיליון סטודנטים לתואר ראשון ולתארים מתקדמים הלומדים במעל 2400 מוסדות. ברור שלא ניתן ולא נכון לפזר משאבים בכולן, ויש למקד מאמץ במוסדות ובאישים המרכזיים החשובים ביותר על פי בחינה אסטרטגית.

68. [Outsourced to Qatar: A Case Study of Northwestern University Qatar](#), National Association of Scholars 12.9.22.

69. [Ivory Towers on Sand: The Failure of Middle East Studies in America](#), פרסום אייקוני של מרטין קרמר 2001 מטעם מכון וושינגטון לחקר המזרח התיכון.

70. [Are Gaza Protests Happening Mostly at Elite Colleges?](#), Washinton Monthly מאי 2024.

פגיעה בשיתוף הפעולה האקדמי עם ישראל - החרמות על ישראל במרחב האקדמי גורמים ירידה ניכרת בשיתופי הפעולה בין מוסדות אקדמיים ישראלים לבין מקביליהם מחוץ לישראל,⁷¹ בשיתוף הפעולה בין חוקרים ובפרסומים של חוקרים ישראלים בכתבי עת מקצועיים נחשבים,⁷² ובהשתתפות חוקרים ישראלים בכנסים. תדמיתה של ישראל מעמידה בסיכון את השתתפותה במיזמים בינלאומיים, דוגמת תכנית Horizon האירופית המממנת מחקרים בישראל בסכומים משמעותיים.

האוניברסיטאות הישראליות הקימו גוף ייעודי תחת ועד ראשי האוניברסיטאות (ור"ה) לטיפול באתגרי החרם, אך לא זכו לסיוע משמעותי מצד המדינה. ראוי שישראל הרשמית תיקח חלק פעיל יותר בהתמודדות המוסדות להשכלה גבוהה, שהינם מנועי החדשנות והמדע המתקדם, מול צעדי חרם שאינם מרפים למרות הפסקת האש.⁷³

ההיבט היהודי - המחאות נגד ישראל גלשו לעיתים קרובות לביטויי אנטישמיות של ממש. גם הארגונים היהודיים, שעיסוקים פחות בפעילות פרו-ישראלית מוחצנת, הפכו יעד להתקפות מצד פעילים אנטי-ישראלים. אווירת העוינות כלפי ישראל גרמה לאחוזים גדלים והולכים של סטודנטים יהודים לחפש קשר עם הלל, חב"ד ועם קבוצות סטודנטים יהודיות מקומיות אחרות.⁷⁴

הסטודנטים היהודים בקמפוסים מחזיקים לרוב בגישה פרו-ישראלית, אך לא בהכרח פועלים פומבית למען ישראל. גם בקרב הפעילים הפרו-ישראלים בוגרי מסגרות החינוך היהודי חסר ידע מעמיק מספיק כדי להתמודד עם הטענות האנטי-ישראליות בביטחון אינטלקטואלי. נחוץ לאפשר לסטודנטים הפרו-ישראלים לרכוש את בסיס הידע הדרוש כדי לקיים שיח נוקב על צדקת הציונות מתוך שכנוע פנימי.

סטודנטים ישראלים בחו"ל - כ-26 אלף סטודנטים ישראלים לומדים מחוץ לישראל,⁷⁵ מעל שמונת אלפים מהם במדינות החברות ב-OECD. סטודנטים אלה הם משאב פוטנציאלי אדיר לאיזון השיח אודות ישראל באקדמיה המערבית. יש לפתח את הכלים להכשיר ולהעצים משאב חשוב זה.

לסיכום, האתגרים המשמעותיים בתחום הקמפוסים והאקדמיה הינם:

- א. עוינות אידיאולוגית מושרשת כלפי ישראל בקרב רבדים בסגל האקדמי וחלק מהסטודנטים.
- ב. חרם שקט, לעיתים רשמי, נגד מוסדות וחוקרים ישראלים.
- ג. פגיעה בסטודנטים היהודים שאינם תמיד ערוכים לאתגר.

להלן עיקר ההמלצות לפעולה בתחום שיפור מעמד ישראל במרחב האקדמי בחו"ל:

- עיקרון מנחה** - תכנית העבודה תתמקד במאה המוסדות האוניברסיטאיים החשובים ביותר על פי פרמטרים אלו:
- האוניברסיטאות המובילות המייצרות מנהיגות פוליטית, כלכלית ותרבותית
 - קמפוסים בהם קיימת נוכחות יהודית משמעותית
 - התייעצות עם משרד החוץ, ועד ראשי האוניברסיטאות בארץ והארגונים הפרו-ישראלים הפעילים במרחב

71. האוניברסיטאות מדווחות על מאות מקרי חרם אקדמי וקשיים בשיתופי פעולה, הארץ 24.2.25.

72. Science/Business, [Global research collaboration with Israel sharply down this year](#), ספטמבר 2025.

73. INSS, [How Israel Should Respond to Pro-Palestinian Protests on US Campuses](#) 27.10.24.

74. [A Survey Portrait of Jewish Life on Campus in the Midst of the Israel – Hamas War](#), קרן Jim Joseph פברואר 2024.

75. [נתונים על סטודנטים ישראלים שלומדים במוסדות זרים](#), מרכז המחקר והמידע בכנסת, 27.12.21.

1. **ביקור נשיאי מאה האוניברסיטאות המובילות בישראל** - הנשיאים יוזמנו לבקר בישראל בהזמנת ובאירוח ועד ראשי האוניברסיטאות. יש לקיים את הביקורים במאמץ מרוכז ותוך 18 חודשים. יש לשקול הרחבת המאמץ לכלול ביקורי דיקנים וחברי הנהלות של האוניברסיטאות.
2. **גיבוש תכנית לאומית לשיקום הקשר בין האקדמיה הישראלית למקבילותיה מחוץ לישראל** - תוקם קרן מימון למחקרים משותפים ישראל-חו"ל בהיקף של מאה מיליון דולר לשנה שתפעל למשך שלוש השנים הקרובות כדי לשקם את קשרי המחקר בין ישראל למוסדות ולחוקרים בחו"ל. במסגרת התכנית יתקיימו רצף כנסי מחקר אקדמיים בארץ בתחומי מגוונים ויחוזקו הקשרים עם עורכי ד'ורנלים וחוקרים מובילים.
3. **הקמת מחלקות ללימודי ישראל במוסדות נבחרים** - הרחבה משמעותית של המאמץ להקים מחלקות ללימודי ישראל בעשר אוניברסיטאות מידי שנה. המחלקות תספקנה נוכחות ישראלית קבועה בקרב הסגל, ועתודת ידע משמעותית עבור קהל הסטודנטים היהודי והפרו-ישראלי.⁷⁶ יש צורך להקים את המחלקות באופן שיובטח שראש המחלקה ואנשי הסגל שיועסקו יחזיקו בתפישות עולם המעוגנות בקונצנזוס הציוני.
4. **הכנת הסטודנט היהודי לקמפוס** - חלק מהסטודנטים היהודים שלמדו במערכות חינוך יהודיות מגיעים לקמפוסים בלי רקע והשכלה מספקים בנושא ההיסטוריה של ישראל המודרנית ותולדות הסכסוך הישראלי-ערבי והישראלי-פלסטיני. חסך זה למשל פותח את הדלת לטענה הנפוצה של הארגונים היהודים האנטי-ציונים ש"אף אחד לא סיפר לי על הכיבוש".

בשיתוף עם הקהילות היהודיות, תוכן תכנית לימודים לנוער היהודי שתילמד בתיכונים יהודים בכיתות יא-יב, במחנות קיץ של תנועות נוער ציוניות, ובחינוך המשלים בבתי הכנסת כדי לצייד אותם בידע ובתחושת מסוגלות. הנוער היהודי שעובר דרך מסגרות יהודיות צריך ללמוד את ההיסטוריה של ישראל באותה רמת רצינות שנלמדת ההיסטוריה האמריקאית, כולל הסוגיות המתגרות דוגמת נסיבות היווצרות בעיית הפליטים הפלסטינית, ולעומת זאת ללמוד על אודות הגירוש והעלייה של היהודים מארצות ערב. תכנית הלימודים תתמודד באופן מעמיק עם טענת השווא שישראל היא מדינת אפרטהייד.

5. **קורס מקוון נגיש: ישראל ותולדות הסכסוך** - הקורס יוכן על ידי מוסד אקדמי מוכר, יועבר על ידי טובי החוקרים במדינת ישראל ויעסוק בשורשי הציונות, הקמת מדינת ישראל – רקע מדיני דיפלומטי, חברה וכלכלה, תולדות הסכסוך הישראלי-ערבי, תהליך השלום מול התנועה הלאומית הפלסטינית ומדינות ערב, אירועי ה-7 באוקטובר ומלחמת "חרבות ברזל", התמודדות עם האשמת ישראל באפרטהייד ועם הנרטיב הפרוגרסיבי. מטרת הקורס הן לאפשר לסטודנט הפרו-ישראלי ללמוד ממקור מהימן בסביבה הבטוחה של חדרו, ולהוות משאב ברמה אקדמית לביסוס הלגיטימציה של הנרטיב הציוני על בסיס ידע היסטורי אובייקטיבי ככל שניתן. תכנים דוגמת אלו קיימים למכביר במחנה האנטי-ישראלי, ולמרבה ההפתעה כמעט שאינם נמצא במחנה הפרו-ישראלי.
6. **יישומן ייעודי לסטודנט ולמרצה הפרו-ישראלי** – היישומן יספק מידע אודות המתרחש בישראל בשגרה ובחירום ויהווה משאב אחיד, אמין ומידי עבור עדכונים חיוניים לקהילה הפרו-ישראלית.

76. נדבן יהודי חכם סיכם כך:

"Israel Studies centers need to be set up on campuses instead of buildings bearing Jewish names where anti-Zionism is taught."

7. **הקמת מתווה לתמיכה בסטודנט ובמרצה הישראלי מחוץ לישראל** - טרם נסיעתם של הסטודנטים והמרצים למדינות שבהן ילמדו ויילמדו, יוצע קורס שיעניק כישורי דיבייט, ידע היסטורי והכשרות רלוונטיות נוספות כגון הפקת סרטונים לרשתות החברתיות. קורסי המשך יוצעו למשתתפים בחופשות מרוכזות כשהם מבקרים בישראל. יוקם מנגנון לקשר בין אותם סטודנטים ומרצים עם ארגונים יהודים ופרו-ישראלים במוסדות שבהם ישוהו ועם נציגויות ישראל בעולם כדי שיספקו להם מעטפת תמיכה וידע. המתווה יפעל מול דוקטורנטים ובת-דוקטורנטים ישראלים הלומדים מחוץ לישראל ויכלול בניית תכנית תמריצים למשיכתם חזרה לישראל לאחר סיום תקופת לימודיהם במוסדות מחוץ לישראל, בדגש על דוקטורנטים ובת-דוקטורנטים במיוחד בתחומי המדע והטכנולוגיה המתקדמת

ד. הושטת יד למזרח התיכון: פעילות תקשורתית בערבית, טורקית ובפרסית

הגדרת המטרה:

- לפנות לציבורים במזרח התיכון בשפתם מתוך יחס של כבוד לתרבותם, ומתוך הכרה שישראל היא שכנה טובה ודיירת טבעית במזרח התיכון.
- לבסס את הלגיטימיות של קיום מדינה יהודית במזרח התיכון על ידי הנגשת הסיפור ההיסטורי של העם היהודי - מת-קופה המקרא, דרך שנות הגלות בארצות ערב ובאירופה עד שיבת ציון.
- להציג את השפה העברית, שפת האם של העם היהודי מקדמת דנן, ושפה אחות לשפה הערבית.
- להציג את העמדה הישראלית בסכסוך ואת הכמיהה לשלום.
- לקדם היכרות עם החברה, הכלכלה והמדע בישראל.
- להציג את המיעוט הערבי בישראל על אתגריו, זכויותיו והישגיו.
- לנפץ דעות אנטישמיות בקרב החברה הערבית ולהציג את קווי הדמיון בין היהדות לאסלאם.
- להוות מקור אמין ומדויק למידע וחדשות בענייני דיומא.

הגדרת המטרה מול הציבור דובר הפרסית והטורקית:

- להושיט יד לעם הפרסי והטורקי ולהביע יחס של כבוד כלפי תרבויותיהן העתיקות והמודרניות.
- לקדם הכרה של החברה בישראל, ובמיוחד הישראליים יוצאי איראן וטורקיה, והישגיהם האדירים.
- להנגיש את ההיסטוריה המשותפת של העמים היהודי והפרסי, בתקופה העתיקה והמודרנית.
- להעביר באופן בלתי אמצעי את העמדה הישראלית נגד התוקפנות של משטר האייתוללות ולהסביר מדוע תכנית הגרעין האיר-נית נתפסת כאיום אסטרטגי על ידי ישראל והמערב.
- להסביר את התנגדות ישראל לרטוריקת ההסלמה של הנשיא ארדואן.

כניסה לזירה מאתגרת - הרשתות החברתיות וערוצי התקשורת הממוסדים בשפה הערבית מהווים אתגר מבחינת הנרטיב האנטי-ישראלי הנוקשה שלעיתים גולש לאנטישמיות בוטה. המאמץ הישראלי יידמה לטיפה בים בהשוואה לנפח התקשורת והרשתות הערביות ומאות מיליוני צרכניהן. לכן, יש לגשת למשימה בצניעות ובגישה מציאותית.

פילוח קהלים - אין להתייחס לדוברי הערבית כמקשה אחת. יש להתאים תכנים ודרכי פעולה לקהלי היעד השונים. המסרים למוסלמים בקהיר, לנוצרים בלבנון, לפזורה הפלסטינית, לתושבי תימן, מרוקו ולוב, עיראק והמפרץ אינם אחידים, והתקשורת עם כל קבוצה מחייבת שימוש בפלטפורמות המתאימות, בלהג המתאים, ותכנון דגשים ברמת תחכום וידע שספק אם קיימת היום במערכת הישראלית. אם ישראל תראה בזה יעד חיוני, ניתן יהיה לעמוד באתגר ולבנות ערוצי תקשורת יעילים עם העולם הערבי - אך זה יחייב לימוד, צניעות, השקעה ומאמץ רציף.

פיתוח יכולות - על מדינת ישראל לגייס דוברים, מפיקים, כותבים וטאלנטים שיוכלו לפנות לקהלים המגוונים במזרח התיכון. קיים פוטנציאל אדיר בקרב הישראלים היהודים דוברי הערבית והפרסית, לצד אזרחי ישראל הערבים והדרוזים המדברים ערבית כשפת אם. אזרחים אלו יוכלו לתווך את המציאות והנרטיב הישראלי לשכנו הקרובים והרחוקים במזרח התיכון ובצפון אפריקה.

המסר ההרתעתי - לתקשורת הישראלית בערבית ובפרסית יש גם תפקיד אסטרטגי, במיוחד בעתות מתיחות ביטחוניות. יעד זה מחייב פיתוח יכולות לניהול קמפיינים מול תושבי מדינות ערב ו בעלי ברית פוטנציאליים.

- לסיכום, האתגרים המשמעותיים בתחום התקשורת הערבית והפרסית הינם:
- ד. נרטיבים אנטי-ישראלים ואנטישמים שהשתרשו במשך עשורים בכלי התקשורת הקיימים.
 - ה. קהל נרחב ומגוון בעל עמדות, דתות, אינטרסים, דרכי צריכת תקשורת ולהגי שפה שונים.
 - ו. פערים ביכולות, תשתית וניסיון במערכת הישראלית שיחייבו משאבים, מאמצים ויצירתיות להדביקם.

להלן עיקר ההמלצות לפעילות מול הציבורים בארצות ערב ובאיראן:

1. **הקמת רשות ממשלתית ייעודית לתקשורת מול תושבי מדינות ערב ואיראן** - הרשות תפעל תחת מערך ההסברה הלאומי בשיתוף עם תאגיד השידור הציבורי, ותיזום מאמץ הסברה מחודש מול העולם הערבי ומול העם האיראני. הרשות תפתח את הפלטפורמות המתאימות ברשתות החברתיות, באתרי האינטרנט ובשידורי לוויין ורדיו כדי להנגיש תכנים לקהלים רחבים דוברי ערבית, פרסית וטורקית. הרשות תתקצב כנדרש ותשדר חדשות ותכני איכות לפחות 12 שעות ביום.
2. **פילוח קהל דוברי הערבית לפי תיעדוף אסטרטגי** - לא ניתן להקצות משאבים לשידור לקהלי יעד בעשרות מדינות ערביות על מגוון אוכלוסיותיהן השונות, ולכן יש לבצע תהליך חשיבה ותיעדוף אסטרטגי על פיו תפתח הרשות יכולות נדרשות.
3. **ניהול הקשר והדוברות מול הערוצים והרשתות החברתיות בעולם הערבי** - הובלת מאמץ יזום ורציף לאזן את הנרטיב נגד ישראל על ידי קידום ראיונות עם גורמים ישראלים דוברי ערבית. מאמץ זה יחייב פיתוח עתודת דוברים רשמיים בעלי יכולת שפה, ידע, גישה ומזג.

ה. חיזוק הסולידריות עם הקהילה היהודית האמריקאית

פרק זה עוסק בקשריה של מדינת ישראל עם יהדות התפוצות, בדגש על יהדות ארצות הברית. מיקוד זב נבחר משום שהקהילה היהודית האמריקאית היא הגדולה והאיתנה ביותר מחוץ לישראל, והשלכות המתקפה עליה מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל" ניכרות ומייצרות אתגרים חדשים בעולם היהודי כולו.

הקהילה היהודית מותקפת מימין ומשמאל - יהדות ארצות הברית לחוצה במלכודת מלקחיים משני צידי המפה הפוליטית האמריקאית. משמאל פועלת סיעה פרוגרסיבית בעלת עמדות קיצוניות כלפי ישראל אשר חרטה על דגלה את האנטי-ציונות ושואפת להוביל את המפלגה הדמוקרטית כולה. בקצה הימני של המפלגה הרפובליקנית, דמויות ציבור מובילות מעלות

מן האוב תורות קשר המעוגנות בבדלנותם של צ'ארלס לינדברג והאב קופלין משנות ה-30 של המאה הקודמת.⁷⁷ היבחרו של ראש עיר אנטי-ציוני בניו יורק, בתמיכת מיעוט משמעותי מקרב הצעירים היהודים, גורמת לדמורליזציה של הקהילה. בה בעת, המתקפה הפומבית של השדרן השמרני טאקר קרלסון על "צולבי ישו", מתן במה ארצית על ידו להוגה נאו-נאצי וכינויו את הנצרות הציונית "אפיקורסות", גורמים לקהילה היהודית למתח עצום. בקרב התפוצה היהודית האיתנה והמצליחה בהיסטוריה של העם היהודי מושמעים לפתע קולות התוהים, האם מתקרב תור הזהב לסופו?⁷⁸

הרכיב הישראלי במשבר - בידוד ישראל והפגיעה העמוקה בתדמיתה כמדינת מוסרית מייצרים הזדמנות להתעוררותן של אנטישמיות אידיאולוגית בקצוות של שתי המפלגות במערכת האמריקאית. הקיצוניים מימין ומשמאל חוברים יחד ביישום מושלם של תיאוריית הפרסה כדי להאשים את ישראל ברצח עם.⁷⁹ כלל לא ברור אם מועמד אנטי-ציוני כמו זוהרן ממדני היה יכול להיבחר לראשות עיריית ניו יורק לולא השיח הרעיל סביב הלחימה ברצועת עזה.⁸⁰ המנהיגות הישראלית אינה אשמה בהשלכות הביקורת עליה בתוך השדה הפוליטי האמריקאי, אך רצוי שתיקח את הדברים לתשומת לב.⁸¹

היחלשות פנימית במרקם הקהילה היהודית – משבר חריף זה מתחולל על רקע תהליכי עומק המאיימים על המשך גשוג הקהילה מזה זמן רב: אחוזי נישואי תערובת גבוהים ופריון נמוך,⁸² ירידה בשיעור הסטודנטים היהודים הלומדים באוניברסיטאות העילית, היחלשות מערכת הפדרציות ויכולת גיוס תרומות לצרכי הקהילה, ירידה באחוזי השייך ובמספר בת הכנסת בזרמים הליברלים, פיצול פוליטי פנימי בין קהילות פרוגרסיביות לבין מנהיגות הארגונים המרכזיים של יהדות ארצות הברית, ותחושה בקרב המנהיגות היהודית שהיא שקופה בעיני ממשלת ישראל, תחושה שהתעצמה מאז פרוץ המלחמה והתגברות האיום הביטחוני על הקהילות.⁸³

צו השעה: חידוש הקשר וסיוע הדדי - ישראל אינה יכולה להשקיף על אתגרי יהדות ארה"ב בשוויון נפש. היחלשות הזוהר היהודית פירושה כמעט תמיד היחלשות הקשר ותחושת הסולידריות עם ישראל. מעבר למחויבותה של ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי, עלינו להכיר טובה. הקהילה היהודית האמריקאית תמכה בישראל עוד טרם הקמתה והיותה מקור חיוני של

⁷⁷ [Ted Cruz to Jewish Republicans: Antisemitism is “an existential crisis in our party”](#), Times of Israel 1.11.25.

“In the last six months, I’ve seen more antisemitism on the right than I had in my entire life,” Cruz said. “This is a poison,” he continued. “And I believe we are facing an existential crisis in our party and our country.”

⁷⁸ [The Golden Age of American Jews is Ending](#), מאמר של Franklin Foer בביטאון Atlantic 4.3.24. לעמדה פסימית קצת פחות, ראה מאמרו של אליאוט אברמס [Is the Golden Age Over?](#), בהערכה השנתית של המכון לתכנון מדינות עם יהודי 2025. אך יתכן שעצם העובדה שהשאלה כלל נדונה אומרת את העיקר.

⁷⁹ לפי מרואיין הבקי בנוף הפוליטי האמריקאי: "מצבה המבודד והפגוע של ישראל כמדינה מצורעת מזמין את חיות הטרף."

⁸⁰ [The Delicate Dance of the Democrats](#) Prospect 11.11.25.

“The split came mostly—but not solely—along generational lines. It’s honestly difficult to imagine a Mamdani election before the campus and street protests about Israel’s actions in Gaza; his campaign built on this momentum.”

⁸¹ עמדה ביקורתית יותר השמיעה חביבה פדיה, במאמרה ["השמדה והשמדה סימבולית"](#), ספטמבר 2025: "הפגיעה באחריות של מדינת ישראל ליהדות התפוצות היא גדולה מתמיד. ההתנהגות הקיצונית חסרת האחריות של המדינה שהגדירה עצמה כבית לעם היהודי, ומכוח זה שמרה על סימטריה בהגדרת דת ולאום, מובילה להשמדת ערך של מדינת ישראל בעולם. והשמדת הערך הפוליטי-מדיני-אתי של המדינה גוררת השמדת הערך הסימבולי של העם היהודי כולו."

⁸² בקרב יהודים אמריקאים לא אורתודוקסים אחוז נישואי תערובת עוד על 72% וממוצע הפריון הוא 1.4 (ממוצע הפריון לכלל אזרחי ארה"ב הוא 1.6, הנמוך מאי פעם). מקור: [Pew Survey: Jewish Americans 2020](#).

⁸³ [A Strategy for Protecting and Deepening Israel’s Alliance with the American Jewish Community](#), נייר שטרם פורסם מאת Ted Sasson and Avishay Ben Sasson-Gordis, 6.11.25.

תמיכה כלכלית, פוליטית ומורלית במשך כל שנות קיומה.⁸⁴ היחלשותה של קהילת יהודי ארה"ב בעת הנוכחית פוגעת קשות בישראל בכל היבט, במיוחד במעמדה הציבורי בארה"ב, ובכך היא מעמיקה את בידודה הבינלאומי.

יהדות ארצות הברית, למרות מתחים ביחסים לאורך השנים על רקע סוגיות פלורליזם דתי, הינה ותמיד תהיה בעלת הברית הנאמנה והחשובה ביותר של ישראל. יהודי ארצות הברית הם ראש הגשר החיוני וחסר התחליף לקידום השיח עם הרוב האמריקאי המתון בשני המחנות מימין ומשמאל - וזוהי האסטרטגיה הנדרשת לבלימת התפשטות השיח הרעיל בקצוות. ישראל ויהדות ארצות הברית צריכות לחדש את הקשר ההדדי האמיץ והמחשל שתמיד אפיין את היחסים, ולחזור להיות קשובות זו לזו תוך כדי סיוע הדדי.

הפגיעה בבעלי ברית: התקפה על נוצרים תומכי ישראל - הבידוד של ישראל יצר הזדמנות למתקפה בלתי מרוסנת גם על בעלי ברית לא יהודים, מנהיגות הנצרות הציונית ומיליוני האוונגליסטים אוהבי ישראל. השדרן טאקר קרלסון האשים אותם באמונה "אפיקורסית",⁸⁵ אך בעצם מדובר במתקפה רחבה יותר, על עצם הרעיון של מערכת ערכים משותפת ליהדות ולנצרות העומד בבסיס התרבות והמוסר של המערב.⁸⁶

לסיכום, האתגרים בתחום הקהילה היהודית האמריקאית הם:

- א. הקהילה מותקפת באנטישמיות מימין ובאנטי-ישראליות משמאל בשתי המפלגות של המערכת הפוליטית האמריקאית.
- ב. הבידוד והפגיעה בתדמית של ישראל מסייעות למתקפה על היהודים בשתי הקצוות של המפה הפוליטית.
- ג. הקהילה היהודית סובלת מתהליכים ארוכי טווח של היחלשות הזהות היהודית והשייכות הקהילתית.
- ד. הזרם האוונגליסטי הפרו-ישראלי מותקף בבטוחות על ידי גורמים בעלי השפעה בימין הקיצוני.

להלן עיקר ההמלצות בנושא פעילות מול הקהילה היהודית והציבור הנוצרי הפרו-יהודי:

נדרשים צעדים יזומים רחבי היקף להמריץ מחדש את קשרי ישראל עם הציבור היהודי האמריקאי הליברלי, ובמיוחד עם צעירי העם היהודי בתפוצות. פעילויות אלה, אם תבוצענה, תעלנה את המורל ותזרמנה אנרגיה מחודשת לקשרי ישראל - תפוצות:

1. הגדלת היקף פעילות ארגון תגלית - תגלית היא התוכנית היחידה במערכת ישראל-תפוצות, שהינה בעלת יכולת להושיט יד לרוב המוחלט של הדור הצעיר היהודי שאינו משויך לאף מסגרת יהודית. יש לאתר מקור תקציבי ולבצע קמפיין גיוס משתתפים בקהילות כדי להביא 70,000 אלף צעירים בשנה לישראל.⁸⁷ ארגון תגלית מסוגל לבצע את המשימה בהינתן משאב תקציבי מתאים. תגלית מתקיים ממימון משותף של ממשלת ישראל עם קהילות צפון אמריקה והפילנתרופיה היהודית בחו"ל. אין להשלים עם מצב של רשימות המתנה בגלל היעדר התארגנות תקציבית או קמפיין גיוס מספק. כצעד חירום, נכון יהיה שממשלת ישראל תשלים את התקציב החסר לשנתיים הקרובות במידת הנדרש.

84. תרומת יהודי ארצות הברית לביטחון הלאומי של ישראל, בתוך: [יהודי ארצות הברית והביטחון הלאומי של ישראל](#), המכון למחקרי ביטחון לאומי וקרן רודרמן, דצמבר 2018.

85. [Tucker Carlson Accuses Christian Zionists of Heresy: 'I Dislike Them More Than Anybody'](#), CBN 29.10.25.

86. [It's Deeper Than Nick Fuentes: Understanding the Right's antisemitic turn](#). ראיון של רוס דאות'ט עם יורם חזוני, NYT 22.11.25.

87. השנתון הפוטנציאלי של תגלית הוא 100,000 צעירים בני 18-26. שיא ההשתתפות התקרב ל-50,000 לשנה בשנים שלפני הקורונה ומלחמת חרבות ברזל. בשנת 2023 נאלץ הארגון לוותר על 20,000 נרשמים בשל מגבלות תקציב. ארגון תגלית מצפה ל-30,000 משתתפים בשנה הנוכחית, אך מנועה מלהרחיב את ההשתתפות בעיקר ממגבלות תקציב. על פי ניסיון העבר של הארגון, 70% מהצעירים הנדחים לרשימות המתנה, אינם מבקשים להשתתף בהמשך – ברור אם כן, שלא ניתן להשלים עם היווצרות רשימות המתנה. מקור: ראיון עם מנהיגות תגלית.

2. תכנית מקיפה לחידוש המגע הישיר עם יהדות ארצות הברית הליברלית - יוקם צוות ייעודי בשיתוף ממשלת ישראל, הסוכנות היהודית, ועד ראשי האוניברסיטאות וגופים רלוונטיים אחרים לקידום ביקורים בהיקף נרחב של הציבור היהודי האמריקאי הליברלי בישראל. התוכנית תכלול:

- השתתפות מסובסדת של עשרת אלפים סטודנטים יהודים בשנה בלימודי שנה ג' באוניברסיטאות ישראליות – יעד זה מחייב התארגנות מתואמת של כלל המוסדות להשכלה גבוהה בישראל לייצר מסגרות לימודים על פי אמת מידה בינלאומית, וביכולת הקליטה והעלות הכספית הנדרשים.⁸⁸
- חידוש משלחות המנהיגות הרוחנית של הזרמים הליברלים – ישראל הרשמית צריכה להושיט יד למנהיגי ארגוני היהדות הרפורמית והקונסרבטיבית במטרה לקדם ביקורי למידה של מרבית הרבנות הליברלית בישראל במהלך השנתיים הקרובות.⁸⁹
- תכנית תמריץ לביקורי קהילות: משפחות צעירות ודור ביניים – במקביל לביקורי המנהיגות, יש לאמץ תכנית לתמריץ ביקורי משלחות בישראל של דור הביניים מקרב 850 הקהילות של התנועה הרפורמית ו-600 הקהילות התנועה הקונסרבטיבית.⁹⁰

3. תגלית עבור הנוער האוונגליסטי – יש לקבוע יעד בשיתוף עם הארגונים הנוצרים להביא 100,000 צעירים נוצרים לישראל בשנה על פי דגם תגלית. יהיה בכך המענה ההולם והיעיל ביותר למתקפה האידיאולוגית של הימין הנוצרי האנטי-ישראלי ואנטי-יהודי על הנצרות הציונית.⁹¹

ו. המלצה מסכמת: הקמת מיזם משותף ישראל-העם היהודי-הנצרות פרו-הישראלית

מטרת הכינוס והמיזם תוארה בפירוט בפרק השלישי של מסמך זה, כאחד משלושת צעדי החירום הנדרשים בעת הנוכחית. קיימת מתקפה חסרת תקדים שמטרתה לבודד את ישראל ולשלול את עצם הלגיטימיות של קיומה כמדינת הלאום של העם היהודי. מתקפה זו אינה מכוונת נגד ישראל בלבד, אלא נגד מטרות משנה בקרב בעלי בריתה הקרובים של ישראל: העם היהודי, הקהילה היהודית האמריקאית, הקהילות היהודיות ברחבי תבל, קהל הנוצרים אוהבי ישראל, ואת מסכת הערכים של המוסר היהודי-נוצרי.

לא נכון להתמודד כל אחד לבדו. מתבקש שנושא מדינת ישראל יכנס את מיטב הכישורים והיכולות מישראל, התפוצות

88. רעיון זה מופיע ב-A Strategy for Protecting and Deepening Israel's Alliance with the American Jewish Community, נייר שטרם פורסם מאת Ted Sasson and Avishay Ben Sasson-Gordis, 6.11.25.

89. [ישנם 2200 רבנים רפורמים](#) ו-[1700 רבנים קונסרבטיבים](#) פעילים בארצות הברית כיום, ולכן מדובר במשימה בעלת ביצוע במידה ואכן תתקבל החלטה לבצעה.

90. מקורות: אתר ה-[Union for Reform Judaism](#) ואתר ה-[United Synagogue of Conservative Judaism](#).

91. ארגוני הנצרות האוונגליסטית תומכי ישראל הבינו מזמן את אתגרי התקופה בקרב הדור הצעיר, ואת החשיבות של קידום ביקורים של נוער אוונגליסטי לארץ הקודש ולישראל המודרנית כחלק חיוני לשימור התמיכה והאמונה. על כן הקימו [ארגון Passages Israel](#) אשר הביא עד כה 11,000 צעירים לישראל מאז היוסדה ב-2016.

והנצרות הציונית כדי לדון באימוץ אסטרטגית התמודדות ומתקפת נגד ובהקמת מיזם משותף להוציאם לפועל. ישראל לא תוכל להתמודד בכל הזירות לבדה – ברשתות החברתיות, בקמפוסים, בשיח הרעיל במערכת הפוליטית האמריקאית, באנטי-ישראליות החריפה באירופה וביבשות אחרות, באנטישמיות הקשה בעולם הערבי – והיא זקוקה לעזרת ידידיה בתוך עמה ובקרב העולם הנוצרי.

ברור שעיקר המשימה מוטלת על מדינת ישראל ועל ממשלתה, ובאחריותה לבצע צעדי תיקון חיוניים הן במדיניות, הן בשיפור התפעול ומבנה של מערך ההסברה. ישראל חייבת להישיר מבט פנימה ולשאול כיצד הגיעה לשפל כה עמוק מול הקהילה הבינלאומית ומה צעדי התיקון המוטלים עליה לעשות כעת. בראש ובראשונה עליה למנות גורם-על לנהל את מאמץ ההסברה הישראלי על כל מרכיביו ולתקן את המעוות. במקביל, על ישראל להיערך כיאות להגנה משפטית על שמה הטוב, כמו גם על שמו הטוב של העם היהודי כולו, בבית הדין הבינלאומי לצדק בהאשמה לביצוע רצח עם.

החזרת מעמדה של ישראל למקומו הראוי ותיקון הנזקים של השנתיים האחרונות ידרשו עמל רב ולא יתרחשו אלא אם ממשלת ישראל תראה בהם יעד בעל ערך חיוני. אך אם ישראל כן תירתם למאמץ הסברה עמוק, מתוחכם ונרחב, נצליח לשקם את מעמדה הבינלאומי ולהחזיר את המונח "ציונות" למקום של כבוד בלקסיקון העולמי.

נספח - מינוחים והגדרות

א) האם אנטי-ציונות היא תמיד אנטישמיות?

לרוב מדובר בשאלה סמנטית. אם המונח "אנטישמיות" מתאר מצב פסיכולוגי של שנאה, תיעוב או דחייה כלפי יהודים כקולקטיב, אזי לא כל עמדה אנטי-ציונית היא בהכרח אנטישמית. אך אם המונח אנטישמיות מתאר, כפי שלרוב מבינים אותו, אימוץ עמדה עוינת או מפלה בפועל כלפי יהודים כקולקטיב, אז כמעט כל עמדה אנטי-ציונית היא אנטישמית מכיוון שהיא שוללת ספציפית את זכות היהודים להגדרה עצמית, מפלה באופן בלתי מידתי את המדינה שמממשת עקרון זה ומאיימת על שלומם וביטחונם של הרוב המוחלט של יהודי העולם.

נשיא אוניברסיטת הרווארד לשעבר, לארי סאמרס, היטיב להגדיר את ה"אנטישמית שבמעשה" שבעמדה האנטי-ציונית בנאומו המפורסם בקיימברידג' ב-2002 שהתייחס לקריאות החרם נגד ישראל:

Serious and thoughtful people are advocating and taking actions that are antisemitic in their effect if not their intent.⁹²

בחיבור זה נעשה שימוש במונחים "אנטי-ישראלית" או "אנטי-ציונית" כאשר מדובר בעמדה המביעה התנגדות לעצם קיומה של מדינת ישראל, למרות שלרוב עמדות אלה הן אנטישמיות למעשה. המונח "אנטישמיות" הוזכר כאשר מדובר בעמדה נגד יהודים, בלי קשר לישראל.

ב) הסברה: מה המינוח הרצוי?

בלקסיקון הישראלי קיימים מספר מונחים לתיאור מאמץ הלגיטימציה של ישראל,⁹³ חלקם ישנים וחלקם יחסית חדשים:

הסברה – המונח שמשמש את המערכת הישראלית מימי קום המדינה כמעט ועד היום. הגוף הממלכתי הבכיר האמון על ניהול מערך התקשורת של ישראל מכונה "מערך ההסברה הלאומי". ישראלים רבים נוטים לשאול: "מדוע ההסברה הישראלית כה גרועה?"

קיימת ביקורת על המונח ממספר טעמים. ראשית, הוא נתפס כמיושן, סביל, מתנצל ובלתי מתאים לאתגרים שעמם מתמודדת ישראל ברשתות החברתיות, במחאות הרחוב ובהיקף העוינות והדה-לגיטימציה המאפיינים את התקופה הנוכחית. שנית, הוא משקף גישה תמימה שמנסה לספק הסברים מהותיים ומבוססי עובדות לגופים וקהלים מוטים ומנועים אינטרסים.

מאידך גיסא - המונח "הסברה" משקף גישה ערכית ואמונה של הישראלים ותומכי ישראל בצדק ההיסטורי ובצדקת הדרך. המונח אינו מוותר על תפיסת היסוד שישראל היא מדינה וחברה הראויה לתמיכת העולם המערבי, השואפת לממש ערכים הומניטריים-ליברליים ולפעול על פי עקרונות הדין הבינלאומי. המונח נשאר בשיח הישראלי בגלל האופטימיות והאמונה שבו – בעולם לא תופסים נכון את ישראל, אך אם נצליח להציג כיאות את נקודת מבטנו, קהל סביר ישתכנע ויקבל אותה.

⁹² President Lawrence Summers, [Address at Morning Prayers](#), Memorial Church, Cambridge Mass, 17.9.2002.

⁹³ לדיון מורחב בנדון ראה [תקשורת אסטרטגית בישראל: מסע בעקבות גישות שונות](#), פרסום INSS מאת דוד סימן טוב ועופר פרידמן 3.8.20.

תקשורת אסטרטגית – מאמץ דוברות ותקשורת משולב הנועד להעביר נרטיב אמין, קוהרנטי ומשכנע לקהלי יעד נבחרים לקידום מטרה אסטרטגית. מטרה זו כוללת לרוב: שמירה על החוסן הפוליטי והחברתי, פגיעה במורל האויב והרתעתו, שיח מול הקהילה הבינלאומית ושמירה על הלגיטימיות של המערכה, ושימור והעמקת בריתות וקשרים אסטרטגיים. גישת התקשורת האסטרטגית גורסת שפעולות הננקטות להשגת יעדים אלו עלולות להתנגש ביניהן, ולכן יש צורך לאזן בין צרכים חיוניים שלעיתים לא עולים בקנה אחד.

המונח תקשורת אסטרטגית (strategic communications) מגדיר במדויק את הדוקטרינה הנדרשת ממאמץ הדוברת הישראלית. הוא מבליט את צורכי הביטחון של ישראל, ומתמודד עם המציאות המתגרת בלי לתמרן את הקהל, כפי שמשמע מהמונח "השפעה". אולם, המונח תקשורת אסטרטגית אינו מיתרגם בקלות, וטרם הוטמע בשיח הציבורי בשפה העברית.

דיפלומטיה ציבורית – שואפת להציג את העוצמה הרכה הישראלית, ובמסגרתה הישגים בכלכלה ובתרבות וערכי החברה האזרחית. גישת הדיפלומטיה הציבורית מתכתבת עם מאמצי מיתוג, יצוא תרבות וקידום הקשר בין מדינות דרך החברה האזרחית, ולא רק בין ממשלות. במקום להוביל עם טענות מהותיות, הדיפלומטיה הציבורית מקדמת גישה הוליסטית שמטרתה לעורר הערכה ואמפתיה כלפי ישראל. באמצע שנות ה-2000 החליף משרד החוץ את שם אגף ההסברה לאגף דיפלומטיה ציבורית, כדי לשקף את מהמעבר מההסברה הקלאסית למגוון פעילויות שמטרתן לקדם זיקה ואטרקטיביות של ישראל. יתכן שגישת הדיפלומטיה הציבורית מותאמת יותר לעתות רגיעה ושלוש מאשר לתקופה הנוכחית המתאפיינת בעימות מתמשך.

מערכה על התודעה – לעיתים מכונה גם 'השפעה', מדגישה את השימוש ברשתות החברתיות ובאמצעים טכנולוגיים אחרים כדי לעצב את דעת קהל. מונח זה מתייחס לאתגר הייחודי שמציג המרחב הדיגיטלי עבור ישראל במציאות כאוטית, מניפולטיבית והמאופיינת בפוסט-אמת. ברור לחלוטין שישראל חייבת להתמודד בזירה זו במלוא התחכום והעוצמה, אך יש להכיר בכך שהסתמכות יתר על מבצעי השפעה יכולה להביא לזניחת הטענות המהותיות והעמדה הערכית.

בחיבור זה נעשה לרוב שימוש במונח 'הסברה' בגלל הייחודיות הישראלית והערכית שבו, אך גם מתוך הבנה ברורה שמונח זה חייב לעבור ריענון ועדכון. מאמץ ההסברה הישראלי המחודש חייב להשתמש בארגז כלים מלא ומשוכלל שיכלול את הסברתה של עמדת ישראל, תקשורת אסטרטגית מאומצת, דיפלומטיה ציבורית מורחבת, ומערכה מתוחכמת ועיקשת בקרב על התודעה.

iNSS

המכון למחקרי ביטחון לאומי

THE INSTITUTE FOR NATIONAL SECURITY STUDIES

אוניברסיטת תל אביב
TEL AVIV UNIVERSITY